કશ્ફુશ્શુબહાત ફિ ત્તૌહીદ

(તૌહીદ સે સંબંધિત સન્દેહોં કા નિવારણ)

તાલીફ : શૈખુલ ઈસ્લામ મુહમ્મદ બિન અબ્દુલ વહ્હાબ અત્તમીમી
(રહ્મતુલ્લાહિ અલૈહ)

◆

ઉર્દૂ તર્જુમા : અબુલ મુકર્રમ અબ્દુલ જલીલ

◆

નઝરેષાની : મુશ્તાક અહ્મદ કરીમી

◆

ગુજરાતી લિપિયાંતર : મુહમ્મદ ફારૂક ઉષ્માન ખત્રી

ઈસ્લામિક ઈન્ફર્મેશન સેન્ટર - કચ્છ

Mo. : 8401786172 | www.iickutch.blogspot.in

ફેહ્રિસ્ત INDEX

બિસ્મિલ્લાહિર્રહ્માનિર્રહીમ

મુકદ્દમા

અલ્ હમ્દુલિલ્લાહિ વહ્દહ, વસ્સલાતુ વસ્સલામુ અલા મલ્લા નબિય્ય બઅ્દહ વ અલા આલિહી વ સહ્બિહી, અમ્મા બઅ્દ.

તમામ તઅ્રીફેં ઉસ અલ્લાહ રબ્બુલ ઈઝ્ઝત કે લિએ હૈં જો સારે જહાનોં કા રબ (પર્વર્દિગાર) હૈ ઔર ખૈરવાલા અંજામ મુત્તકીયોં કે લિએ હૈ ઔર દરૂદ નાઝિલ હોં ઉસ કે બંદે ઔર રસૂલ, હમારે નબી મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ પર ઔર ઉન કી આલ વ ઔલાદ ઔર તમામ સહાબહ એ કિરામ રદિયલ્લાહુઅન્હુમ પર, અમ્મા બઅ્દ.

યે મુખ્તસર કિતાબ "કશ્ફુશ્શુબહાત ફિ ત્તૌહીદ" કે ઉર્દૂ તર્જમે કા ગુજરાતી લિપિયાંતર હૈ. જો શૈખુલ ઈસ્લામ મુહમ્મદ બિન અબ્દુલ વહ્હાબ રહ્મતુલ્લાહિ અલૈહિ કી મશ્હૂર કિતાબોં મેં સે એક કિતાબ હૈ. જો તૌહીદ કે બારે મેં શક વ શુબહાત કો દૂર કરને કા લાજવાબ નમૂનહ હૈ. ઈસ મુખ્તસર ઔર જામેઅ (મુકમ્મલ) કિતાબ મેં શૈખુલ ઈસ્લામ રહ્મતુલ્લાહિ અલૈહિને તૌહીદ સે મુતઅલ્લિક આમ ઔર ખાસ લોગોં મેં ફૈલે હુએ શક શુબહાત (વહમ, ગુમાન) દૂર કિએ હૈં ઔર અપની ફાઈદેમંદ નસીહતોં કો દો હિસ્સોં મેં તક્સીમ કિયા હૈ.

પેહ્લા હિસ્સહ : શિર્ક કી સહીહ તઅ્રીફ ઔર યે કે હર દૌર મેં અસલ શિર્ક ઔલિયાઅ વ સાલિહીન કો બતૌરે વસીલહ પુકારના ઔર ઉન સે મદદ માંગના હી રહા હૈ ન કે સિર્ફ લકડી, પથ્થર કે બુતોં કો પૂજના.

દૂસરા હિસ્સહ : કલિમહ્ગો મુશ્રિકીન કી શર્ઈ હૈષિય્યત ઔર ઉન કી મુશ્રિકીને મક્કહ ઔર મુસૈલમહ કઝ્ઝાબ કે પૈરોકારોં (પૈરવી કરનેવાલોં) કે સાથ મુનાસબત (નિસ્બત, બરાબરી).

એ અલ્લાહ ! હમેં હક્ક કો હક્ક કર કે દિખા ઔર ઉસ કી પૈરવી કરને કી તૌફીક અતા ફરમા ઔર હમેં બાતિલ (જૂટ) કો બાતિલ કર કે દિખા ઔર ઉસ સે બચને કી તૌફીક અતા ફરમા આમીન... યા રબ્બલ્ આલમીન.

વ સલ્લલ્લાહુ વ સલ્લમ અલા નબિય્યના મુહમ્મદિન્ વ આલિહી વ સહ્બિહી.(અલ્લાહ કી રહ્મત ઔર સલામતી હો હમારે નબી મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ પર ઔર ઉન કી આલ -વ ઔલાદ- ઔર તમામ સહાબહ એ કિરામ રદિયલ્લાહુઅન્હુમ પર)

નોટ : ઈસ કિતાબ મેં મુકદ્દમહ, વઝાહત ઔર મુશ્કિલ અલ્ફાઝ કા આસાન મતલબ ઉર્દૂ કિતાબ ''અકીદેહ કે બારે મેં શુકૂક વ શુબહાત કા ઈઝાલહ''કા હિસ્સહ નહીં.

બિસ્મિલ્લાહિર્રહ્માનિર્રહીમ

અમ્બિયાઅ કી બેઅ્ષત (ભેજને) કા બડા મક્સદ

(યે જાન લેં કે) એક અલ્લાહ રબ્બુલ ઈઝ્ઝત કી ઈબાદત કરને ઔર કિસી કો ઉસ ઈબાદત મેં શરીક ન કરને કા નામ ''તૌહીદ'' હૈ. યહી તમામ અમ્બિયા કા દીન રહા હૈ. જિસ કી તઅ્લીમ દે કર અલ્લાહતઆલાને અમ્બિયા કો અપને બંદોં કે પાસ ભેજા.

સબ સે પેહ્લે રસૂલ નૂહ અલૈહિસ્સલામ હૈં. ઉન કી કૌમને વદ્દ, સુવાઅ, યગૂષ, યઊક ઔર નસ્ર જૈસે સાલિહીન કે બારે મેં જબ ગુલૂ કરના (હદ સે ગુઝરના) શુરૂઅ કિયા તો અલ્લાહતઆલાને હઝરત નૂહ અલૈહિસ્સલામ કો ઉન કી હિદાયત કે લિએ ભેજા ઔર સબ સે આખરી રસૂલ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ હૈં જિન્હોંને મઝ્કૂરહ (ઉન) બુઝુર્ગોં કે મુજસ્સમોં (મૂર્તિયોં) કા ખાતિમહ ફરમાયા (ખત્મ કિયા). ★(**વઝાહત :** સૂરહ નૂહ કી આયત ૨૩ કી તફ્સીર મેં હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ અન્હુમા બયાન કરતે હૈં કે યે પાંચો નામ હઝરત નૂહ અલૈહિસ્સલામ કી કૌમ કે નેક લોગોં કે નામ થે. જબ ઉન કી મૌત હો ગઈ તો શૈતાનને ઉન કે દિલ મેં ડાલા કે અપની મજલિસોં મેં જહાં વહ બૈઠતે થે ઉન કે બુત કાઈમ કર લેં ઔર ઉન બુતોં કે નામ અપને નેક લોગોં કે નામ પર રખલેં, તો ઉન લોગોંને ઐસા હી કિયા. ઉસ વક્ત ઉન બુતોં કી પૂજા (ઈબાદત) નહીં હોતી થી. લેકિન જબ વહ (કૌમ કે) લોગ મર ગએ જિન્હોંને બુત કાઈમ કિએ થે ઔર ઈલ્મ લોગોં મેં ન રહા તો ઉન કી પૂજા હોને લગી. -સહીહ બુખારી : તફ્સીર સૂરહ નૂહ). આપ જિસ કૌમ કી તરફ ભેજે ગએ વહ લોગ અલ્લાહતઆલા કી ઈબાદત ઔર બંદગી ઔર ઉસકા ઝિક્ર કરતે થે, હજ્જ ઔર સદકાત વ ખૈરાત ભી કરતે થે લેકિન ઈસ કે સાથ હી વહ અપને ઔર અલ્લાહતઆલા કે દર્મિયાન બુઝુર્ગોં ઔર બઅ્ઝ મખ્લૂક મષલન ફરિશ્તે, ઈસા અલૈહિસ્સલામ, મર્યમ અલૈહાસ્સલામ યા દૂસરે નેક લોગોં કો વાસ્તહ બનાતે

ઔર યે કેહ્તે થે કે ઉન કે ઝરીએ હમ અલ્લાહતઆલા કા તકર્રુબ હાસિલ કરના ચાહ્તે હૈં ઔર અલ્લાહતઆલા કે યહાં ઇન બુઝુર્ગોં કી શફાઅત કે ઉમ્મીદવાર હૈં. ઐસે હાલાત મેં અલ્લાહતઆલાને મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કો ભેજા તાકે આપ ઇબ્રાહીમ અલૈહિસ્સલામ કે દીન કી તજદીદ ફરમાએં (નયે સિરે સે ઉન કે સામને રખ્ખેં) ઔર લોગોં પર યે વાઝેહ કર દેં કે યે તકર્રુબ ઔર એઅ્તિકાદ (ભરોસા) સિર્ફ અલ્લાહતઆલા કા હક્ક હૈ કિસી ઔર કા ઝિક્ર હી કયા કિસી મુકર્રબ ફરિશ્તે યા રસૂલ કે બારે મેં ભી યે અકીદહ નહીં રખ્ખા જા સકતા.

તૌહીદે રુબૂબિય્યત ઔર મુશ્રિકીન કા અકીદહ

મુશ્રિકીને મક્કહ ઇસ બાત કા ઇકરાર કરતે થે કે અલ્લાહતઆલા હી ખાલિક ઔર રાઝિક હૈ, વહી મારતા ઔર જિલાતા હૈ. વહી કાઇનાત કા માલિક વ મુતસર્રિફ (ઇખ્તિયાર, કાબુ મેં રખનેવાલા) વ ઝમીન ઔર ઉન મેં બસને વાલે સબ ઉસ કે બંદે ઔર ઉસ કી માતેહત (ગુલામ) હૈં, જૈસા કે અલ્લાહતઆલા ઉન કે બારે મેં ફરમાતા હૈ : ''પૂછો તો સહી તુમ કો આસ્માન ઔર ઝમીન સે કૌન રોઝી દેતા હૈ ? ઔર કાનોં ઔર આંખોં કા કૌન માલિક હૈ ? ઔર મુર્દે સે ઝિન્દહ ઔર ઝિન્દે સે મુર્દા કૌન નિકાલતા હૈ ? ઔર દુન્યા કે કામોં કો કૌન ચલાતા હૈ ? તો ઇસ કે જવાબ મેં યે મુશ્રિક ઝરૂર કહેંગે કે અલ્લાહ, ફિર તુમ પૂછો કે ફિર શિર્ક સે કયું નહીં બચતે ?'' (સૂરહ યૂનુસ આયત : ૩૧)

દૂસરી જગહ અલ્લાહતઆલાને ફરમાયા : ''ઇન સે પૂછો ઝમીન ઔર જો કુછ ઉસ મેં હૈ કિસ કી હૈ ? અગર તુમ જાનતે હો ? વહ ઝરૂર યહી કહેંગે કે અલ્લાહ કી હૈ, કહો ફિર તુમ ગૌર કયું નહીં કરતે ? ઇન સે પૂછો કે સાતોં આસ્માન કા માલિક કૌન હૈ ? ઔર બડે તખ્ત (અર્શે અઝીમ) કા માલિક કૌન હૈ ? વહ ઝરૂર યહી કહેંગે કે અલ્લાહ, કહો ફિર તુમ ઉસ સે કયું નહીં ડરતે ? ઇન સે પૂછો અગર તુમ જાનતે હો તો બતાઓ કે કિસ કે હાથ મેં હર ચીઝ કી હુકૂમત હૈ ? ઔર વહ બચા લેતા હૈ ઔર ઉસ સે કોઇ નહીં બચા સકતા વહ ઝરૂર કહેંગે કે અલ્લાહ કે હાથ મેં હૈ, ફિર તુમ કહાં ભટક રહે હો !''

(સૂરહ મુઅ્મિનૂન આયત : ૮૪ સે ૮૯ તક)

મુશ્રિકીન ઈન તમામ ચીઝોં કા ઈકરાર કરતે થે ઔર રાત દિન અલ્લાહતઆલા કો પુકારતે ભી થે, મગર જો તૌહીદ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ લેકર આએ થે યઅ્‌ની તૌહીદે ઉલૂહિય્યત ઔર જિસે હમારે દૌર કે મુશ્રિકીન ''એઅ્‌તિકાદ'' કેહ્‌તે થે ઉસ કા ઉન્હોંને ઈન્કાર કિયા ઈસ લિએ વહ અલ્લાહતઆલા કી ઈબાદત સે ઈન્કાર કરનેવાલે શુમાર હુએ.

બઅ્‌ઝ મુશ્રિકીન ઐસે ભી થે જો ફરિશ્તોં કો પુકારતે તાકે યે ફરિશ્તે અલ્લાહતઆલા કે મુકર્રબ (કરીબ, ખાસ) હોને કે નાતે ઉન કી શફાઅત કર દેં, યા કિસી બુઝુર્ગ ઈન્સાન મષલન્ લાત યા કિસી નબી મષલન્ ઈસા અલૈહિસ્સલામ કો પુકારતે થે. ★(**વઝાહત :** લાત નામ કા એક બુત થા ઈસ કે ઈલાવહ દો ઔર બુત ઉઝ્ઝા ઔર મનાત થે. યે અરબ કે મુશ્રિકીન કે તીન મશ્હૂર બુત થે, જિન કી વહ ઈબાદત (પૂજા) કરતે થે. ઈન બુતોં કા ઝિક્ર કુર્આને કરીમ મેં ભી આયા હૈ, જૈસા કે ઈર્શાદે ઈલાહી હૈ : ''કયા તુમને લાત ઔર ઉઝ્ઝા કો દેખા ! ઔર તીસરે આખરી મનાત કો !'' (સૂરહ નજ્મ આયત : ૧૯, ૨૦) ઈન બુતોં કે બારે મેં મુખ્તસર તફ્સીલ યે હૈ. **લાત :** યે સફેદ રંગ કા એક પથ્થર થા જો એહ્‌લે તાઈફ કા મઅ્‌બૂદ થા. **ઉઝ્ઝા :** યે મક્કહ ઔર તાઈફ કે દર્મિયાન એક દરખ્ત થા બઅ્‌દ મેં તીન દરખ્તોં પર ઈમારત ખડી કર દી ગઈ. ઔર તીસરા **મનાત :** યે મુશ્રિકીન કા બુત થા જો મક્કહ ઔર મદીનહ કે દર્મિયાન મેં થા.- ઈબ્ને કષીર).

અલ્લાહ કે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ઈસ શિર્ક પર ઉન મુશ્રિકીન સે ખિતાબ કિયા ઔર ઉન્હેં એક અલ્લાહતઆલા કી ઈબાદત કી તરફ બુલાયા, જૈસા કે કુર્આને કરીમ બયાન કરતા હૈ : ''મસ્જિદેં અલ્લાહ હી કી ઈબાદત કે લિએ હૈં, તો અલ્લાહ કે સાથ કિસી ઔર કો ન પુકારો.''

(સૂરહ જિન્ન આયત : ૧૮)

દૂસરી જગહ ઈર્શાદ ફરમાયા : '' અલ્લાહ હી કી પુકાર સચ્ચી પુકાર હૈ ઔર જિન કો યે અલ્લાહ કે સિવા પુકારતે હૈં વહ ઉન કા કુછ કામ નહીં નિકાલ (કર) સકતે.'' (સૂરહ અર્રાદ આયત : ૧૪)

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને મુશ્રિકીન સે ઈસ બાત પર કિતાલ કિયા (જંગ કી) કે પુકારના, ઝબહ કરના, નઝર વ ન્યાઝ, મદદ તલબ કરના ઔર હર કિસ્મ કી ઈબાદત સિર્ફ અલ્લાહતઆલા કે લિએ હો, સિર્ફ તૌહીદે રુબૂબિય્યત કા ઈકરાર ઉન્હેં શિર્ક સે નિકાલ કર ઈસ્લામ મેં દાખિલ નહીં કર

સકતા, મલાઈકહ (ફરિશ્તે) ઔર ઔલિયાઅ કો પુકારને ઔર ઉન્હેં અલ્લાહતઆલા કે યહાં સિફારશી સમજને કી વજહ સે ઉન કે જાન વ માલ કી હિફાઝત ઈસ્લામને અપને ઝિમ્મે ન લી.

કલિમહ એ તૌહીદ કા મફ્હૂમ (મતલબ)

મઝ્કૂરહ તફ્સીલ કે બઅ્દ ઈસ તૌહીદ કી હકીકત વાઝેહ હો જાતી હૈ જિસ કી દઅ્વત અમ્બિયા વ રુસુલને દી ઔર કલિમહ "લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહ" કા મતલબ ભી યહી હૈ, જિસ કા ઈન્કાર મુશ્રિકીનને કિયા.

મુશ્રિકીન "ઈલાહ" સે ખાલિક વ રાઝિક ઔર મુદબ્બિર (કાઈનાત કા ઈન્તિઝામ કરનેવાલા) મુરાદ નહીં લેતે થે, કયુંકે વહ જાનતે થે કે ખાલિક વ રાઝિક ઔર મુદબ્બિર સિર્ફ અલ્લાહતઆલા હૈ બલ્કે "ઈલાહ" ઉન કે નઝ્દીક વહ ઝાત હોતી થી જિસે વહ અલ્લાહતઆલા કા કરીબી યા અલ્લાહતઆલા કે યહાં સિફારશી યા અપને ઔર અલ્લાહતઆલા કે દર્મિયાન વાસ્તહ સમજ કર ઉસ કી તરફ રુજૂઅ કરતે, ખ્વાહ (ચાહે) વહ ફરિશ્તે હો યા નબી, વલી હો યા દરખ્ત, કબર હો યા કોઈ જિન્ન.

અલ્લાહતઆલા કે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ઉન્હેં કલિમહ એ તૌહીદ "લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહ" કી દઅ્વત દી. ઈસ કલિમહ કા મતલબ સિર્ફ અલ્ફાઝ કા ઈકરાર નહીં બલ્કે ઉસ કા મઅ્ની વ મતલબ મુરાદ થા. જાહિલ કાફિર જાનતે થે કે ઈસ કલિમહ સે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કી મુરાદ યે હૈ કે સિર્ફ અલ્લાહતઆલા કી ઝાત સે તઅલ્લુક રખ્ખા જાએ. ઈસ કે ઈલાવહ પૂજા કી જાનેવાલી તમામ ચીઝોં કા ઈન્કાર ઉન સે બરાઅત (દૂરી) કા એઅ્લાન કર દિયા જાએ . યહી વજહ થી કે અલ્લાહ કે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને જબ ઉન સે "લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહ" કેહ્ને કા મુતાલબા કિયા (માંગ કી) તો ઉન્હોંને જવાબ દિયા :"કયા ઉસને (નબી સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને) સબ મઅ્બૂદોં કો એક મઅ્બૂદ કર દિયા, યે તો બડી અનોખી બાત હૈ." (સૂરહ સાદ આયત : ૧૫)

યે જાનને કે બઅ્દ અનપઢ કાફિર ભી ઈસ કલિમે કા મતલબ જાનતે થે. ઉન લોગોં પર બડા તઅજ્જુબ હોતા હૈ જો ઈસ્લામ કે દાવેદાર હૈં ઔર કલિમહ એ તય્યિબહ કા ઈતના ભી મતલબ નહીં જાનતે જિતના જાહિલ કુફ્ફાર જાનતે થે, બલ્કે યે સમજતે હૈં કે મઅ્ની વ મફ્હૂમ કા દિલ મેં અકીદહ રખ્ખે બગૈર સિર્ફ

અલ્ફાઝ અદા કર લેના હી કાફી હૈ. ઉન મેં જો ઝિયાદહ સમજદાર અકલ્મંદ માને જાતે હૈં વહ ઈસ કલિમે કા મતલબ યે સમજતે હૈં કે ખાલિક વ રાઝિક ઔર કાઈનાત કા ઈન્તિઝામ કરનેવાલા સિર્ફ અલ્લાહતઆલા હૈ. ઝાહિર બાત હૈ કે ઉસ શખ્સ સે ભલાઈ કી કયા તવક્કુઅ્ (ઉમ્મીદ) હો સકતી હૈ જિસ સે જાહિલ કુફ્ફાર ''લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહ'' કા મતલબ ઝિયાદહ જાનતે થે.

જબ આપને મઝ્કૂરહ તફ્સીલાત સમજ લીં ઔર ઉસ શિર્ક કો જાન લિયા જિસ કે બારે મેં અલ્લાહતઆલા કા ઈર્શાદ હૈ : ''અલ્લાહ શિર્ક કો બખ્શને વાલા નહીં અલ્બત્તા શિર્ક કે સિવા જો ગુનાહ હૈં ઉન્હેં જિસ કે લિએ ચાહે બખ્શ દે.'' (સૂરહ નિસા આયત : ૪૮)

તૌહીદ કે ફવાઈદ

યે જાન લેને કે બઅ્દ તમામ અમ્બિયાએ કિરામ કા દીન કૌનસા હૈ, જિસ કે ઈલાવહ કોઈ ભી દીન અલ્લાહતઆલા કે યહાં કાબિલે કુબૂલ નહીં ઔર યે કે આજ લોગોં કી અક્ષરીયત ઈસ દીન સે કિસ કદર ગાફિલ ઔર જાહિલ હૈ, દો અહમ ફાઈદે આપ કો હાસિલ હોંગે.

(૧) અલ્લાહતઆલા કે ફઝ્લ વ રહ્મત પર ખુશી :

જૈસા કે અલ્લાહતઆલા કા ઈર્શાદ હૈ : ''એ પૈગમ્બર ! કેહ્દો, અલ્લાહ કે ફઝ્લ વ રહ્મત પર ખુશ હોં, ઈન હી દો ચીઝોં પર ખુશ હોના ચાહિએ, યે ઉસ સે બેહ્તર હૈ જો વહ સમેટતે હૈં.'' (સૂરહ યૂનુસ આયત : ૫૮)

(૨) અલ્લાહતઆલા કા ખૌફ ઔર ડર :

અલ્લાહતઆલા કા ખૌફ ઉસ વક્ત ઔર ઝિયાદહ હોગા નીઝ રાહે નજાત કી જુસ્તજૂ મઝીદ હો (તલબ બડ જાએગી) જબ આપ યે જાન લેં કે બસાઔકાત (બહુત બાર) ઈન્સાન કે મુંહ સે નિકલા હુવા એક લફ્ઝ ઉસે કુફ્ર તક પહુંચા દેતા હૈ . કભી તો ઉસ કે મુંહ સે નાદાની વ જહાલત મેં યે લફ્ઝ નિકલ જાતા હૈ ઔર જહાલત કી વજહ સે વહ મઅ્ઝૂર (મજબૂર) નહીં સમજા જાએગા ઔર કભી યે સમજ કર વહ ઐસી બાત બોલ જાતા હૈ કે યે ચીઝ ઉસે અલ્લાહતઆલા સે કરીબ કર દેગી, જૈસા કે મુશ્રિકીન કા અકીદહ થા. ઈસ સિલ્સિલે મેં ખાસતોર પર મૂસા અલૈહિસ્સલામ કી કૌમ કા વાકિઆ સામને રખ્ખેં કે ઉન્હોંને ઈલ્મ વ ફઝ્લ ઔર સલાહ (નેકી) વ તકવા કે બાવજૂદ મૂસા

અલૈહિસ્સલામ સે મુતાલબા કિયા : "એ મૂસા (અલૈહિસ્સલામ) ! જૈસે ઈન લોગોં કે પાસ મઅ્બૂદ હૈં ઐસા હી એક મઅ્બૂદ હમારે લિએ ભી બના દો."

(સૂરહ અઅ્રાફ આયત : ૧૩૮)

અમ્બિયાઅ કે દુશ્મન

યે બાત ભી મદ્દે નઝર રખ્ખેં (જાન લેં) કે અલ્લાહતઆલા કી યે હિક્મત રહી હૈ કે ઉસને તૌહીદ કી દઅ્વત દે કર જિતને ભી નબી વ રસૂલ ભેજે ઉન અમ્બિયા વ રુસુલ કે દુશ્મન ભી પૈદા ફરમાએ જૈસા કે ઈર્શાદે બારી તઆલા હૈ : "હમને ઈસ તરહ શરીર (બુરે) આદમીયોં ઔર જિન્નોં કો હર પૈગમ્બર કા દુશ્મન બનાયા, ઈસ લિએ કે વહ એક દૂસરે કો મુલમ્મઅ્દાર (ચિકની ચુપડી) બાતેં ફરેબ કે લિએ સિખાએં." (સુરહ અન્આમ આયત : ૧૧૨)

યે દુશ્મનાને તૌહીદ ઉલૂમ વ મુઆરિફ (ઈલ્મ વ સમજદારી) ઔર દલાઈલ વ કુતુબ સે મુસલ્લહ (દલીલોં ઔર કિતાબોં સે તૈયાર) ભી હો સકતે હૈં. જૈસા કે અલ્લાહતઆલા કા ઈર્શાદ હૈ : "જબ ઉન કે પૈગમ્બર ઉન કે પાસ નિશાનિયાં લે કર આએ તો વહ અપને ઈલ્મ વ લિયાકત (ખૂબી) પર ફૂલને (ઈતરાને) લગે." (સૂરહ ગાફિર આયત : ૮૩)

દીને ઈસ્લામ જાનના ઝરૂરી હૈ

જબ આપને યે જાન લિયા કે અલ્લાહતઆલા કી રાહ મેં દીન કે દુશ્મન બૈઠે હુએ હૈં જો ઈલ્મ વ ફસાહત (અચ્છે બયાન) ઔર દલીલ વ બુર્હાન (ખુલ્લી દલીલ) સે મુસલ્લહ (તૈયાર) ભી હૈં તો આપ કે લિએ ઝરૂરી હો જાતા હૈ કે દીન કા ઈતના ઈલ્મ તો ઝરૂર હાસિલ કરેં જો દુશ્મનાને દીન સે લડને કે લિએ કાફી હો સકે. જિન કે પીર ઈબ્લીસને અલ્લાહ અઝ્ઝ વ જલ્લ સે કહા થા : "મૈં ભી તેરી સીધી રાહ પર ઈન કી તાક મેં બૈઠૂંગા, ફિર ઈન કે પાસ ઈન કે આગે ઔર ઈન કે પીછે સે આઊંગા ઔર ઈન કી દાહ્ની તરફ સે ઔર ઈન કી બાઈં તરફ સે ઔર તૂ અક્ષર આદમીયોં કો શુક્ર ગુઝાર નહીં પાએગા." (સૂરહ અઅ્રાફ આયત : ૧૬, ૧૭)

લેકિન અગર આપ અલ્લાહતઆલા સે લૌ લગાએં ઔર ઉસ કી આયાતે બય્યિનાત (રોશન દલીલોં) પર કાન ધરેં તો આપ કો કોઈ ખૌફ વ ગમ નહીં

હોના ચાહિએ ક્યુંકે (ઈર્શાદે ઈલાહી હૈ) : ''બેશક શૈતાન કા મક્ર વ ફરેબ બૂદા (સખ્ત કમ્ઝોર) હૈ.'' (સૂરહ નિસાઅ આયત : ૭૬)

એક આમ મુવહ્હિદ (તૌહીદ પરસ્ત) મુશ્રિકીન કે હઝાર ઉલમાઅ પર ભારી હોતા હૈ. ઈર્શાદે ઈલાહી હૈ : ''બેશક હમારા હી લશ્કર ગાલિબ હોગા.''

(સૂરહ સાફ્ફાત આયત : ૧૭૩)

લિહાઝા અલ્લાહતઆલા કા લશ્કર હી દઅ્વતે દીન ઔર જિહાદ કે ઝરીએ ગાલીબ હોતા હૈ. અલ્બત્તા ખતરા ઉસ મુવહ્હિદ કો હૈ જો હથિયાર કે બગૈર રાહે હક્ક મેં નિકલ પડા હો. અલ્લાહતઆલા કા ફઝ્લ વ ઈહ્સાન હૈ કે ઉસને હમેં ઐસી કિતાબ અતા ફરમાઈ હૈ જો હર ચીઝ કો બયાન કરનેવાલી નીઝ મોમિનોં કે લિએ સરાપા (મુકમ્મલ) હિદાયત વ રહ્મત ઔર ખુશખબરી હૈ. અહ્લે બાતિલ જો ભી દલીલ લેકર આતે હૈં, યે કિતાબ ઉસ દલીલ કો તોડતી હૈ ઔર ઉસ કા બુતલાન (જુટલાના) વાઝેહ કર દેતી હૈ. જૈસા કે કુર્આને કરીમ કા એઅ્લાન હૈ : ''કાફિર જબ કોઈ નયા એઅ્તિરાઝ કુર્આન પર તેરે પાસ લાતે હૈં તો હમ ઉસ કા સચ્ચા જવાબ દેતે હૈં ઔર ઈસી તરહ મતલબ ખોલતે હૈં.''

(સૂરહ ફુર્કાન આયત : ૩૩)

બઅ્ઝ મુફસ્સિરીન કા કૌલ હૈ કે યે આયત હર ઉસ દલીલ કે લિએ આમ હૈ જિસે અહ્લે બાતિલ કિયામત તક પેશ કરેંગે.

શુબહાત કા જવાબ

હમારે ઝમાને કે મુશ્રિકીન હમારે ખિલાફ જો દલીલેં પેશ કરતે હૈં ઉન કે જવાબ મેં અલ્લાહતઆલાને કુર્આને કરીમ કે અન્દર જો બાતેં બયાન ફરમાઈ હૈં, ઉન મેં સે બઅ્ઝ બાતેં હમ આપ કે સામને રખતે હૈં.

અહ્લે બાતિલ કો જવાબ દો તરીકે સે દિયા જા સકતા હૈ. એક મુજમલ (મુખ્તસર) ઔર દૂસરા મુફસ્સલ (તફ્સીલી) જવાબ.

મુજમલ જવાબ સમજબૂજ રખનેવાલોં કે લિએ બડા હી ગિરાંકદર (કીમતી) ઔર ફાઈદેમંદ હૈ. અલ્લાહતઆલા કા ફરમાન હૈ : ''ઉસને તુમ પર કિતાબ ઉતારી, ઉસ મેં સે બઅ્ઝ આયતેં મહ્કમ હૈં જો કુર્આન કી અસલ હૈં ઔર બઅ્ઝ આયતેં મુતશાબિહ હૈં તો જિન કે દિલોં મેં કજી (ખરાબી) હૈ વહ લોગોં કો ગુમરાહ કરને ઔર અસલ હકીકત દરિયાફ્ત કરને કી નિય્યત સે મુતશાબિહ

આયતોં કે પીછે પડ જાતે હૈં હાલાંકે ઉન કી અસલ અલ્લાહ કે સિવા કોઇ નહીં જાનતા.'' (સૂરહ આલિ ઇમ્રાન આયત : ૭)

નીઝ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કા ઈર્શાદે ગિરામી હૈ : ''જબ ઐસે લોગોં કો દેખો જો કુર્આન કી મુતશાબિહ આયાત કે પીછે પડે હોં તો સમજ લો કે યે વહી લોગ હૈં જિન કા અલ્લાહતઆલાને કુર્આન મેં નામ લિયા હૈ. ફિર ઈન સે બચતે રહો.'' (તિર્મિઝી)

અબ અગર કોઇ મુશ્રિક આપ સે કહે કે કુર્આન મેં અલ્લાહતઆલાને ફરમાયા : ''સુન રખ્ખો જો લોગ અલ્લાહ કે દોસ્ત હૈં ન ઉન કો ડર હોગા ન વહ ગમ્ગીન હોંગે.'' (સૂરહ યૂનુસ આયત : ૬૩)

યા યે કહે કે શફાઅત બરહક્ક હૈ યા યે કહે કે અલ્લાહતઆલા કે યહાં અમ્બિયા અલૈહિમુસ્સલામ કા બડા મકામ વ મર્તબહ હૈ યા અપને બાતિલ અકીદેહ પર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કી કિસી હદીષ સે ઈસ્તિદલાલ (દલીલ) કરે ઔર આપ કો હદીષ કા મઅ્ની વ મતલબ મઅ્લૂમ ન હો તો ઈન તમામ સૂરતોં મેં આપ ઉસે સીધા સા જવાબ દે દેં કે અલ્લાહતઆલાને કુર્આન મેં બયાન ફરમાયા હૈ કે જિન કે દિલોં મેં કજી હોતી હૈ વહ મહ્કમ આયતોં કો છોડ કર મુતશાબિહ આયતોં કે પીછે પડે રેહ્તે હૈં, નીઝ ગુઝિશ્તા સફહાત (અગલે પન્નોં) મેં યે બાત બયાન હો ચુકી હૈ કે મુશ્રિકીન તૌહીદે રુબૂબિય્યત કા ઈકરાર કરતે થે લેકિન ઈસ વજહ સે વહ કાફિર કરાર પાએ કે ઉન્હોંને મલાઈકહ, અમ્બિયા ઔર ઔલિયા સે લૌ લગાઇ ઔર ઉન કે બારે મેં યે અકીદહ રખ્ખા કે : ''યે અલ્લાહ કે યહાં હમારે સિફારશી હૈં.'' (સૂરહ યૂનુસ આયત : ૧૮)

મઝ્કૂરા બાતેં બિલ્કુલ વાઝેહ ઔર અમ્રે મહ્કમ (પુખ્તહ, પક્કે હુક્મ) કી હૈષિય્યત રખતી હૈં, કિસી કી મજાલ (તાકત) નહીં કે વહ ઈસ મેં કોઇ તગય્યુર વ તબદિલ કર (મતલબ બદલ) સકે.

લેકિન આપને જો કુર્આની આયાત યા રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કી હદીષ બયાન કી હૈ. મૈં ઉસ કી વઝાહત પૂરી તરહ તો નહીં કર સકતા તાહમ યે બાત પૂરે યકીન કે સાથ કેહ સકતા હૂં કે અલ્લાહતઆલા કે કલામ મેં કોઇ તઆરુઝ (ટકરાવ) નહીં ઔર ન રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કલામે ઈલાહી (કુર્આન મજીદ) કે ખિલાફ કોઇ બાત કેહ સકતે હૈં.

યે એક ઉમ્દહ જવાબ હૈ, ઈસે મઅ્મૂલી ન જાનેં, લેકિન ઈસ જવાબ કી કદર વ કીમત વહી સમજ સકતા હૈ જિસે અલ્લાહતઆલાને તૌફીક દી હો. ઉસ કી

હૈષિય્યત વહી હૈ, જૈસા કે અલ્લાહતઆલાને ફરમાયા હૈ : ''યે બાત ઉન્હી કો હાસિલ હોતી હૈ જો સબર કરતે હૈં ઔર ઉન્હી કો ઇસ કી તૌફીક હોતી હૈ જો નસીબવાલે હૈં.'' (સૂરહ ફુસ્સિલત આયત : ૩૫)

મુફસ્સલ (તફ્સીલ સે) જવાબ યે હૈ કે અમ્બિયા અલૈહિમુસ્સલામ કે દીન પર દુશ્મનાને તૌહીદ કો બેશુમાર એઅ્તિરાઝાત હૈં જિન કે ઝરીએ વહ લોગોં કો ગુમરાહ કરતે હૈં. ઉન કા યે કેહ્ના કે અલ્લાહતઆલા કે સાથ શિર્ક નહીં કરતે બલ્કે ઇસ બાત કી શહાદત દેતે હૈં કે ખાલિક વ રાઝિક ઔર નફઅ વ નુકસાન કા માલિક સિર્ફ અલ્લાહતઆલા હૈ ઔર યે કે મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ભી અપને નફે વ નુકસાન કે માલિક નહીં ચેહજાએ કે અબ્દુલ કાદિર રહ્મતુલ્લાહિ અલૈહિ યા દૂસરે બુઝુર્ગ હોં. લેકિન ચ્યુંકે હમ ગુનાહગાર હૈં ઔર બુઝુર્ગોં કા અલ્લાહતઆલા કે યહાં મકામ વ મર્તબહ હૈ ઇસ લિએ ઉન કે વાસ્તે સે હમ અલ્લાહતઆલા સે સવાલ કરતે હૈં.

ઇસ દલીલ કા આપ યે જવાબ દેં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને જિન લોગોં સે કિતાલ કિયા વહ ભી ઇન બાતોં કા ઇકરાર કરતે થે ઔર યે કેહ્તે થે કે ઇન કે પાસ નફઅ વ નુકસાન કા ઇખ્તિયાર તો નહીં લેકિન હમ ઇન કે વાસ્તે સે જાહ વ મર્તબહ (ઊંચે દર્જેહ) ઔર શફાઅત કે તલબગાર હોતે હૈં. સાથ હી આપ ઉન્હેં કુર્આન કી આયતેં પડ કર સુનાએં ઔર ઉન કી વઝાહત કરેં.

ઇસ પર અગર વહ એઅ્તિરાઝ કરેં કે યે આયતેં તો ઉન લોગોં કે બારે મેં નાઝિલ હુઇ હૈં જો બુતો કી પરસ્તિશ (પૂજા) કરતે થે. આપ અમ્બિયા વ સાલિહીન કો બુતોં જૈસા ક્યું બનાતે હૈં ? તો ઇસ એઅ્તિરાઝ કા ભી આપ વહી જવાબ દેં ક્યું કે જબ ઉન્હોંને યે તસ્લીમ કર લિયા કે કુફ્ફાર અલ્લાહતઆલા કી રુબૂબિય્યત કા ઇકરાર કરતે થે ઔર અલ્લાહતઆલા કે ઇલાવા જિન સાલિહાઅ વ મલાઇકહ કા વહ કસદ (ઇરાદહ) કરતે થે, ઉન સે સિર્ફ શફાઅત કી ઉમ્મીદ રખતે થે. ઇસ કે બાવજૂદ ઉન કો મુશ્રિક કરાર દિયા ગયા વાઝેહ હૈ કે શફાઅત કુનિન્દહ (શફાઅત કરનેવાલા) ઉન કે નઝ્દીક ભી અલ્લાહતઆલા કે કુછ નેક બંદે હી હોતે થે ન કે અસ્નામ (બુત). ગોયા ઉસ દૌર મેં ભી જિન કી પરસ્તિશ કી જાતી થી વહ મહ્ઝ પથ્થર કી મૂર્તિયાં હી નહીં થીં બલ્કે વહ સાલિહીન હી થે જિન કે ઉન્હોંને બુત તરાશ લિએ થે, તો અબ ઉન્હેં તસ્લીમ કર લેના ચાહિએ કે ફૌત શુદહ (વફાત પા ચુકે) સાલિહીન કો ઇખ્તિયારત કા હામિલ (તાકત રખનેવાલા) સમજ કર ઉન સે ઇસ્તિગાષહ વ ઇસ્તિમ્દાદ (મદદ તલબ) કરના હી શિર્ક હૈ

જિન કા ઈર્તિકાબ ઝમાનાએ જાહિલિય્યત મેં મુશ્રિકીન કિયા કરતે થે.

લેકિન મુઅ્તરિઝીન (મુખાલિફત કરનેવાલે) અગર અપને ઔર કુફ્ફાર કે અફ્આલ (અઅ્માલ) મેં ફર્ક કરના ચાહેં તો આપ ઉન્હેં બતાએં કે કુફ્ફાર મેં કુછ તો ઐસે થે જો બુતોં કો પુકારતે થે લેકિન કુછ ઐસે ભી થે જો ઔલિયા કો પુકારતે થે જિન કે બારે મેં અલ્લાહતઆલા ફરમાતા હૈ : ''જિન લોગોં કો યે મુશ્રિક પુકારતે હૈં વહ ખુદ અપને રબ કી તરફ ઝરીઅહ તલાશ કરતે હૈં કે કૌન અલ્લાહ સે ઝિયાદહ કરીબ હોતા હૈ.'' (સૂરહ બની ઈસ્રાઈલ આયત : ૫૭)

ઈસી તરહ વહ ઈસા અલૈહિસ્સલામ ઔર મર્યમ અલૈહાસ્સલામ કો ભી પુકારતે થે. જિન કે બારે મેં અલ્લાહતઆલા ફરમાતા હૈ : ''મર્યમ (અલૈહાસ્સલામ) કે બૈટે મસીહ (અલૈહિસ્સલામ) ફક્ત એક પૈગમ્બર થે ઔર ઉન કી માં સિદ્દીકહ (વલિય્યહ) થીં. દોનોં ખાના ખાતે થે. દેખો હમ કિસ તરહ ઈન કે લિએ દલીલેં બયાન કરતે હૈં, ફિર દેખો વહ કૈસે ફિરે જાતે હૈં. એ પૈગમ્બર (મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ) કેહ દો તુમ અલ્લાહ કો છોડ કર ઐસે કો પૂજતે હો જો ન તુમ્હારે બુરે કા માલિક હૈ, ન ભલે કા ઔર અલ્લાહ હી સબ કુછ સુનતા જાનતા હૈ.'' (સૂરહ માઈદહ આયત : ૭૫, ૭૬)

આપ ઈન કે સામને યે આયતેં ભી પેશ કરેં : ''જિસ દિન અલ્લાહ ઉન સબ મુશ્રિકોં કો એકઠ્ઠા કરેગા ફિર ફરિશ્તોં સે ફરમાએગા કયા યહી લોગ તુમ કો પૂજતે થે ? વહ કહેંગે ઈલાહી ! તૂ હર ઐબ સે પાક હૈ. ઈન સે હમેં કયા કામ. તૂ હમારા માલિક હૈ (યે હમ કો નહીં) બલ્કે શૈતાન કો પૂજતે થે. ઈન મેં અક્‌ષર લોગ શૈતાનોં કો હી માનતે થે.'' (સૂરહ સબાઅ આયત : ૪૦, ૪૧)

નીઝ અલ્લાહતઆલા કા યે ફરમાન ભી ઉન કે સામને પેશ કરેં : ''યાદ કરો જબ અલ્લાહ ફરમાએગા, એ મર્યમ (અલૈહાસ્સલામ) કે બૈટે ઈસા (અલૈહિસ્સલામ) ! કયા તૂને લોગોં સે યે કહા થા કે મુજ કો ઔર મેરી માં કો અલ્લાહ કે સિવા મઅ્બૂદ બના લો. વહ કહેંગે, તૂ પાક હૈ મુજ સે (યે) કહીં હો સકતા હૈ કે મૈં વહ બાત કહૂં જો નાહક્ક હૈ. અગર મૈંને યે બાત કહી હોગી તો ઝરૂર તુજે મઅ્લૂમ હોગી. તૂ મેરે દિલ કી બાત જાનતા હૈ. અલ્બત્તા મૈં તેરે દિલ કી બાત નહીં જાનતા. બેશક તૂ હી ગૈબ કી બાતેં જાનનેવાલા હૈ.''

(સૂરહ માઈદહ આયત : ૧૧૬)

ગૈરુલ્લાહ સે ઈસ્તિગાષહ કુફ્ર હૈ

ઈસ કી તફ્સીલ કે બઅ્દ આપ મુઅ્તરિઝીન (મુખાલિફત કરનેવાલોં) સે કહેં કે દેખો અલ્લાહતઆલાને ઉન કો ભી કાફિર કરાર દિયા જો બુતોં સે ઈસ્તિગાષહ (મદદ તલબ) કરતે થે ઔર ઉન કો ભી જો ઈસ ગરઝ (મતલબ) સે ઔલિયા વ સાલિહાઅ કી તરફ રુજૂઅ કરતે થે ઔર ઉન્હી લોગોં સે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને કિતાલ કિયા.

ઈસ પર અગર વહ યે કહેં કે કુફ્ફાર બુતોં કી પૂજા કરતે થે ઔર ઉન સે માંગતે થે જબ કે હમ ઈસ બાત કા ઈકરાર કરતે હૈં કે નફઅ વ નુકસાન કા માલિક ઔર કાઈનાત કા મુદબ્બિર સિર્ફ અલ્લાહતઆલા હૈ, હમ ઉસી સે માંગતે હૈં, ઔલિયા વ સાલિહીન કો ઉસ કા ઈખ્તિયાર હાસિલ નહીં હૈ. લેકિન હમ ઈસ લિએ ઉન કી તરફ રુજૂઅ કરતે હૈં કે અલ્લાહતઆલા કે યહાં વહ હમારી સિફારિશ કર દેં.

ઈસ એઅ્તિરાફ (માન લેને) પર આપ ઉન્હેં યહી જવાબ દેં કે આપ કી ઈસ બાત મેં ઔર કુફ્ફાર કે કૌલ મેં કોઈ ફર્ક નહીં હૈ. સાથ હી અલ્લાહતઆલા કા યે ફરમાન ભી પડ કર સુનાએં : ''જિન લોગોંને અલ્લાહ કે સિવા દૂસરોં કો દોસ્ત બનાયા હૈ, વહ કેહ્તે હૈં કે હમ તો ઈન કો બસ ઈસી લિએ પૂજતે હૈં કે વહ હમ કો અલ્લાહ કે નઝ્દીક કર દેં.'' (સૂરહ ઝુમર આયત : ૩)

નીઝ કુર્આને પાક કા યે ફરમાન ભી હૈ : ''મુશ્રિક કેહ્તે હૈં કે યે અલ્લાહ કે યહાં હમારે સિફારશી હોંગે.'' (સૂરહ યૂનુસ આયત : ૧૮)

મુશ્રિકીન કે યે તીન બડે બડે શુબહાત (વહમ, ગુમાન) હૈં. જબ આપને જાન લિયા કે અલ્લાહતઆલાને કુર્આન મજીદ કે અંદર બડી વઝાહત કે સાથ ઈન શુબહાત કો બયાન ફરમાયા હૈ ઔર ફિર આપને અચ્છી તરહ ઈન કો સમજ લિયા તો ઈન કે ઈલાવહ જો ભી શુબહાત હોંગે ઉન કા જવાબ કહીં ઝિયાદહ આસાન હોગા.

પુકારના ભી ઈબાદત હૈ

કોઈ મુઅ્તરિઝ (મુખાલિફત કરનેવાલા) અગર કહે કે મૈં અલ્લાહ તઆલા કે સિવા કિસી કી ઈબાદત નહીં કરતા, રહા ઔલિયા વગૈરહુમ્ કો પુકારના ઔર ઉન કી તરફ રુજૂઅ કરના તો યે ઉન કી ઈબાદત તો નહીં !

આપ ઉસ સે કહેં કે તુમ જાનતે હો, અલ્લાહતઆલાને ઈખ્લાસે (ખાલિસ) ઈબાદત તુમ પર ફર્ઝ કિયા હૈ ? બયાન કરો. ઝાહિર બાત હૈ કે વહ અલ્લાહતઆલા કી ઈબાદત ઔર ઉસ કે ઈસ પેહ્લૂ સે વાકિફ નહીં હોગા. ઈસ લિએ આપ ખુદ ઉસે અલ્લાહતઆલા કા યે કૌલ પડ કર સમજાએં : ''અપને રબ કો ગિડગિડા કર ચુપકે ચુપકે પુકારો કયું કે વહ હદ સે બડનેવાલોં કો પસંદ નહીં કરતા.'' (સુરહ અઅ્રાફ આયત : ૫૫)

ઈસ કે બઅ્દ ઉસ સે પૂછેં કે પુકારના ઈબાદત હૈ યા નહીં ? વહ ઝરૂર કહેગા કે હાં. કયુંકે દુઆ ઔર પુકારના ઈબાદત હૈ ઔર અલ્લાહતઆલા સે ડર કર ઉસ સે ઉમ્મીદ લગા કર દિન રાત તુમ ઉસે પુકારતે ભી હો, ફિર ઉસ કે સાથ હી કિસી હાજત મેં નબી, વલી વગૈરહ કો ભી પુકારા, તો કયા તુમ અલ્લાહતઆલા કી ઈબાદત મેં દૂસરે કો શરીક ઠેહ્રાયા કે નહીં ? વહ ઝરૂર કહેગા કે હાં !

કુર્બાની કરના ભી ઈબાદત હૈ

ઈસ કે બઅ્દ ઉસ સે કહેં કે અલ્લાહતઆલા કે ઈસ ફરમાન (મેં હૈ કે) : ''અપને માલિક કે લિએ નમાઝ પડો ઔર કુર્બાની કરો.'' (સૂરહ કૌષર આયત : ૨)

યે જાનને કે બઅ્દ જબ તુમને અલ્લાહતઆલા કી ઈતાઅત કી ઔર ઉસ કે લિએ કુર્બાની પેશ કી તો યે ઈબાદત હુઈ યા નહીં ? વહ ઝરૂર કહેગા કે હાં યે ઈબાદત હુઈ. અબ ઉસ સે પૂછેં કે યહી કુર્બાની જબ તુમને કિસી નબી, જિન્ન યા કિસી ભી મખ્લૂક કે લિએ કી તો ઉસ ઈબાદત મેં અલ્લાહતઆલા કે સાથ ગૈર કો શરીક ઠેહ્રાયા કે નહીં ? વહ ઝરૂર ઈસ કા ઈકરાર કરેગા ઔર કહેગા હાં !

સાથ હી આપ ઉસ સે યે ભી પૂછેં કે વહ મુશ્રિકીન જિન કે બારે મેં કુર્આન નાઝિલ હુવા, કયા વહ મલાઈકહ, સાલિહાઅ ઔર લાત (તીન બુતોં મેં સે એક) વગૈરહ કી પરસ્તિશ કરતે થે ? વહ ઝરૂર કહેગા, હાં. ફિર આપ ઉસે બતાએં કે ઉન કી પરસ્તિશ યહી થી કે વહ ઉન્હેં પુકારતે થે, ઉન કે લિએ જાનવર ઝબહ કરતે થે ઔર ઉન કી તરફ પનાહ લેતે થે, વર્ના વહ ઈસ બાત કા ઈકરાર કરતે થે કે વહ અલ્લાહતઆલા કે બંદે ઔર ઉસ કે માતેહત (ગુલામ) હૈં ઔર યે કે અલ્લાહતઆલા હી ઉમૂરે કાઈનાત કા ઈન્તિઝામકાર (કાઈનાત કે કામો કા ઈન્તિઝામ કરનેવાલા) હૈ લેકિન ઈસ ઈકરાર કે બાવજૂદ ઉન્હોંને મલાઈકહ ઔર સાલિહીન કે જાહ વ મર્તબહ (ઊંચે દર્જેહ) ઔર શફાઅત કે પેશેનઝર (સામને રખ કર) ઉન્હેં પુકારા ઔર ઉન કી તરફ પનાહ લી.

શફાઅત બરૂહક્ક હૈ

મુઅ્તરિઝ અગર આપ સે યે કહે કે તુમ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કી શફાઅત કા ઈન્કાર ઔર ઉસ સે બેઝારી (નારાઝ્ગી) ઝાહિર કરતે હો ! તો આપ ઉસ સે કહેં કે મૈં શફાઅતે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કા ન તો મુન્કિર હૂં ન ઉસ સે બેઝાર હો સકતા હૂં. મેરા ઈમાન હૈ કે આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ શાફિઅ્ (શફાઅત કરનેવાલે) વ મુશફ્ફઅ્ (જિન કી શફાઅત કુબૂલ કી ગઈ) હૈં ઔર આપ કી શફાઅત કા ઉમ્મીદવાર ભી હૂં લેકિન શફાઅત અલ્લાહતઆલા કે ઈખ્તિયાર મેં હૈ, જૈસા કે અલ્લાહતઆલા કા ઈર્શાદ હૈ : ''કેહ દો કે શફાઅત તો સારી કી સારી અલ્લાહ કે ઈખ્તિયાર મેં હૈં.''

(સૂરહ ઝુમર આયત : ૪૪)

ઔર યે શફાઅત અલ્લાહતઆલા કી ઈજાઝત કે બઅ્દ હોગી, જૈસા કે ફરમાયા : ''ઉસ કે હુક્મ કે બગૈર કૌન ઉસ કે પાસ શફાઅત કર સકતા હૈ.''

(સૂરહ બકરહ આયત : ૨૫૫)

નીઝ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કિસી કે બારે મેં ઉસ વક્ત તક શફાઅત નહીં કરેંગે જબ તક અલ્લાહતઆલા ઉસ કે બારે મેં શફાઅત કી ઈજાઝત ન દે દેં, જૈસા કે (અલ્લાહતઆલાને) ફરમાયા : ''વહ ફરિશ્તે કિસી કી શફાઅત નહીં કર સકતે મગર જિસ કે લિએ અલ્લાહ કી મર્ઝી હો.''

(સૂરહ અમ્બિયા આયત : ૨૮)

ઔર અલ્લાહતઆલા સિર્ફ તૌહીદ કો પસંદ કરતા હૈ, જૈસા કે ઈર્શાદ હૈ : ''જો શખ્સ ઈસ્લામ કે સિવા કોઈ ઔર દીન ચાહે તો હર્ગિઝ ઉસ સે કુબૂલ ન કિયા જાએગા.'' (સૂરહ આલિઈમ્રાન આયત : ૮૫)

ગોયા (મઅ્લૂમ હુવા કે) શફાઅત કી ઈજાઝત ભી સિર્ફ અહ્લે તૌહીદ કે લિએ હોગી.

શફાઅત કુબૂલ કરના સિર્ફ અલ્લાહતઆલા કા હક્ક હૈ

જબ સારી કી સારી શફાઅત અલ્લાહતઆલા કે ઈખ્તિયાર મેં હૈ ઔર શફાઅત અલ્લાહતઆલા કી ઈજાઝત કે બઅ્દ હોગી ઔર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ભી કિસી કે બારે મેં ઉસ વક્ત તક શફાઅત નહીં કરેંગે જબ તક ઉસ કે બારે મેં અલ્લાહતઆલા શફાઅત કી ઈજાઝત ન દે દે, ઔર

અલ્લાહતઆલા સિર્ફ અહ્લે તૌહીદ કે લિએ શફાઅત કી ઈજાઝત મર્હમત (અતા) ફરમાએગા તો ઈસ કી તફ્સીલ સે યે બાત વાઝેહ હો ગઈ કે શફાઅત સારી કી સારી અલ્લાહતઆલા કે ઈખ્તિયાર મેં હૈ લિહાઝા મૈં અલ્લાહતઆલા સે શફાઅત કા તલબગાર હૂં ઔર યે દુઆ કરતા હૂં કે ઈલાહી ! મેરે સિલ્સિલે મેં રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કો શફાઅત કી ઈજાઝત મર્હમત ફરમાં !

મુઅ્તરિઝ અગર યે કહે કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કો શફાઅત અતા કર દી ગઈ હૈ ઔર મૈં ઉસ અતા કી ગઈ ચીઝ કા આપ સે સવાલ કરતા હૂં.

આપ ઉસ સે કહેં કે અલ્લાહતઆલાને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કો શફાઅત ઝરૂર અતા ફરમાઈ હૈ લેકિન ઈસ કે સાથ હી આપ સે બરાહે રાસ્ત (સીધા) શફાઅત કા સવાલ કરને સે મનઅ ભી ફરમાયા હૈ. ઈર્શાદ હૈ : ''અલ્લાહ કે સાથ કિસી ઔર કો ન પુકારો.'' (સૂરહ જિન્ન આયત : ૧૮)

જબ તુમ અલ્લાહતઆલા સે દુઆ કરતે હો કે વહ અપને નબી કો તુમ્હારે બારે મેં શફાઅત કરને કી ઈજાઝત દે દે તો મઝ્કૂરહ બાલા આયત મેં ભી અલ્લાહતઆલા કી ઈતાઅત કરો ઔર ઉસ કે સાથ કિસી ઔર કો ન પુકારો.

દૂસરી બાત યે હૈ કે નબીએ અક્રમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કે ઈલાવહ દૂસરોં કો ભી શફાઅત કા હક્ક દિયા ગયા હૈ, ચુનાંચે સહીહ અહાદીષ સે ષાબિત હૈ કે મલાઈકહ, ઔલિયા ઔર છોટે છોટે બચ્ચે ભી શફાઅત કરેંગે. સવાલ યે હૈ કે કયા તુમ યે કેહ સકતે હો કે ચ્યુંકે અલ્લાહતઆલાને ઉન્હેં શફાઅત અતા કી હૈ ઈસ લિએ મૈં ઉન સે શફાઅત તલબ કરૂંગા ? અગર કેહ્તે હો કે હાં, તો યહી તો સાલિહીન કી ઈબાદત કરના હૈ, જિસ કા અલ્લાહતઆલાને કુર્આને મજીદ કે અંદર તઝ્કિરહ ફરમાયા હૈ ઔર અગર કેહ્તે હો નહીં તો તુમ્હારા યે કૌલ ભી અપને આપ બાતિલ હો જાતા હૈ કે અલ્લાહતઆલાને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કો શફાઅત અતા કી હૈ, ઈસ લિએ મૈં ઈસ અતા કી ગઈ ચીઝ કા આપ સે સવાલ કરતા હૂં.

સાલિહીન કી પનાહ ઢૂંઢના શિર્ક હૈ

મુઅ્તરિઝ અગર યે કહે કે મૈં હાશા વ કલ્લા (હર્ગિઝ હર્ગિઝ નહીં) અલ્લાહતઆલા કે સાથ કિસી ભી ચીઝ કો શરીક નહીં ઠેહ્રાતા લેકિન યે

સમજતા હૂં કે સાલિહીન કી પનાહ ઢૂંઢના શિર્ક નહીં હૈ.

આપ ઉસ સે કહેં કે તુમ ઈસ બાત કા ઈકરાર કરતે હો કે અલ્લાહ તઆલાને શિર્ક કો ઝિના સે ભી બઢ કર હરામ કરાર દિયા હૈ ઔર ઈસ કા ઈકરાર કરતે હો કે અલ્લાહતઆલા મુશ્રિક કો કભી મુઆફ નહીં કરેગા તો શિર્ક આખિર વહ કૌન સા જુર્મ હૈ જો ઈસ દર્જેહ હરામ હૈ ઔર જિસે અલ્લાહતઆલા કભી મુઆફ નહીં કર સકતા ?

ઈસ સવાલ કા યકીનન્ ઉસ કે પાસ જવાબ નહીં હોગા, લિહાઝા આપ ઉસ સે કહેં કે તુમ શિર્ક સે અપને આપ કો કૈસે મુબર્રા (દૂર, પાક) સમજતે હો, જબ તુમ ખુદ શિર્ક કા મતલબ ભી નહીં જાનતે. યે કયું કર હો સકતા હૈ કે અલ્લાહતઆલા કોઈ ચીઝ હરામ કરાર દે ઔર યે કહે કે મૈં ઈસે કભી મુઆફ નહીં કર સકતા ઔર તુમ ઉસ ચીઝ કે બારે મેં ન જાનો ઔર ન દરિયાફ્ત કરો, કયા યે સમજતે હો કે અલ્લાહતઆલાને બસ હરામ કરાર દે કર છોડ દિયા ઔર ઉસ કો બયાન નહીં ફરમાયા ?

લેકિન અગર વહ યે કહે કે ''શિર્ક'' બુતોં કી ઈબાદત કા નામ હૈ ઔર હમ બુતોં કી ઈબાદત તો નહીં કરતે, તો આપ ઉસ સે પૂછેં કયા તુમ યે સમજતે હો કે મુશ્રિકીન પૂજા કી જાનેવાલી લકડીયોં ઔર પથ્થરોં કો ખાલિક વ રાઝિક ઔર મુદબ્બિર માનતે થે ? અગર ઐસા સમજતે હો તો યે ગલત હૈ, કુર્આને કરીમ ઈસ કી તર્દીદ (રદ) કરતા હૈ.

ઔર અગર વહ કહે કે ''શિર્ક'' યે હે કે ઇન્સાન લકડીયોં, પથ્થરોં, કબરોં પર બની હુઈ ઈમારતેં વગૈરહ કા રુખ કરે, ઉન્હેં પુકારે, ઉન કે લિએ જાનવર ઝબહ કરે ઔર યે અકીદહ રખ્ખે કે યે હમેં અલ્લાહતઆલા કે કરીબ કર દેતે હૈં અપની બરકત સે હમારી પરેશાનિયાં દૂર કર દેતે હૈં ઔર હમારી મુરાદેં (તમન્નાએં) પૂરી કર દેતે હૈં તો આપ ઉસ કે જવાબ કી તાઈદ (તરફદારી) કરેં ઔર યે બતા દેં કે પથ્થરોં ઔર મઝારોં પર જાકર જો કામ તુમ લોગ અન્જામ દેતે હો વહ ભી યહી હૈ. ઈસ તરહ ગોયા ઉસને ઈસ બાત કા ઈકરાર કર લિયા કે ઉસ કા ફેઅ્લ (અમલ) હી બુતો કી ઈબાદત હૈ.

ઉસ સે આપ યે ભી પૂછેં કે તુમને જો યે કહા કે ''શિર્ક'' બુતોં કી ઈબાદત કા નામ હૈ ઈસ સે તુમ્હારી મુરાદ કયા હૈ ? અગર તુમ યે સમજતે હો કે ''શિર્ક'' બુતોં કે સાથ ખાસ હૈ, બુઝુર્ગોં કો પુકારના ઔર ઉન પર ભરોસા કરના શિર્ક મેં દાખિલ નહીં તો યે ગલત હૈ. કુર્આન મજીદને હર ઉસ શખ્સ કો કાફિર

કરાર દિયા હૈ જો ફરિશ્તોં યા ઈસા અલૈહિસ્સલામ યા બુઝુર્ગોં સે લો લગાએ યા ઉન કે સાથ ઐસા તઅલ્લુક રખ્ખે.

શિર્ક કયા હૈ ?

અબ યે શખ્સ લાઝિમી (ઝરૂરી) તૌર પર ઈસ બાત કા ઈકરાર કરેગા કે અલ્લાહતઆલા કી ઈબાદત મેં કિસી ભી નેક શખ્સ કો શામિલ કરના હી શિર્ક હૈ જિસ કા કુર્આને કરીમ મેં તઝ્કિરહ હૈ.

ઈસ મસ્અલે કા રાઝ યે હૈ કે જબ કોઈ શખ્સ યે કહે કે મૈં અલ્લાહ તઆલા કે સાથ શિર્ક નહીં કરતા તો આપ ઉસ સે કહેં કે શિર્ક કી વઝાહત કરો, અગર કહે કે મૈં અલ્લાહતઆલા કે સિવા કિસી કી ઈબાદત નહીં કરતા, તો કહેં કે એક અલ્લાહતઆલા કી ઈબાદત કા કયા મતલબ હૈ, બયાન કરો ?

ઉસને અગર કુર્આને મજીદ કે મુતાબિક એક અલ્લાહતઆલા કી ઈબાદત કા મતલબ બયાન કર દિયા તો યહી મતલૂબ વ મકસૂદ (મતલબ, મક્સદ) હૈ, લેકિન અગર કહે કે મૈં નહીં જાનતા તો ઉસ સે પૂછેં કે તુમ ઉસ ચીઝ કા દઅ્વા કૈસે કરતે હો જિસ કા મતલબ હી નહીં જાનતે ? ઔર અગર ઉસને ગલત મતલબ બયાન કિયા તો શિર્ક બિલ્લાહ (અલ્લાહ કે સાથ શિર્ક) ઔર ઈબાદતે અસ્નામ (બુતોં) કે સિલ્સિલે મેં વારિદ (આઈ હુઈ) કુર્આની આયતેં પડ કર સુનાએં ઔર યે બતાએં કે યે બિએનહી (હૂબહૂ) વહી ચીઝેં હૈં જો હમારે ઝમાને મેં લોગ કર રહે હૈં ઔર એક અલ્લાહતઆલા કી ઈબાદત હી વહ ''જુર્મ'' હૈ જિસ કી લોગ હમેં સજા દે રહે હૈં ઔર હમારે ખિલાફ અપને સાબિકહ (પૂરાને ઝમાને કે) મુશ્રિક ભાઈયોં કી તરહ ચીખતે ચિલ્લાતે હૈં. (જૈસા કે ફરમાને ઈલાહી હૈ) કે : ''કયા ઉસને સબ મઅ્બૂદોં કો એક મઅ્બૂદ કર દિયા, યે તો બડી અનોખી બાત હૈ.''

(સૂરહ સોદ આયત : ૫)

રુબૂબિય્યત કા ઈકરાર ઔર ઉલૂહિય્યત કા ઈન્કાર

યે મઅ્લૂમ હો જાને કે બઅ્દ કે હમારે દૌર કે મુશ્રિકીન જિસે ''એઅ્તિકાદ'' કેહ્તે હૈં યે વહી શિર્ક હૈ જિસ કે બારેમે કુર્આન નાઝિલ હુવા ઔર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને લોગોં સે જિસ પર કિતાલ કિયા, યે ભી જાનતે ચલેં કે પેહ્લે લોગોં કા શિર્ક હમારે દૌર કે લોગોં કે શિર્ક સે દૌરે વજૂદ સે કમ્તર (ઈસ દૌર સે કમ) થા.

(૧) પેહ્લે દૌર કે મુશ્રિક સિર્ફ રાહત વ આરામ કી હાલત મેં મલાઇકહ, ઔલિયા યા બુતોં કો પુકારતે ઔર ઉન્હેં અલ્લાહતઆલા કા શરીક ઠેહ્રાતે થે, સખ્તી ઔર પરેશાની કે વક્ત સબ કો છોડ કર સિર્ફ અલ્લાહતઆલા કો પુકારતે થે, જૈસા કે મન્દરજહ ઝૈલ (દર્જ હુઇ) આયતોં મેં બયાન કિયા ગયા :

"જબ સમન્દર મેં તુમ આફત મેં ગિરફ્તાર હોતે હો તો અલ્લાહ કે સિવા જિન જિન કો તુમ પુકારા કરતે થે સબ ભૂલ જાતે હો ફિર જબ તુમ કો ખુશ્કી મેં બચા લાતા હૈ તો અલ્લાહ સે ફિર બૈઠતે હો, ઔર આદમી બડા નાશુક્રા હૈ." (સૂરહ બની ઈસ્રાઈલ આયત : ૬૭)

"(એ પૈગમ્બર) ઈન કાફિરોં સે કહો ભલા બતલાઓ તો સહી અગર તુમ પર અલ્લાહ કા અઝાબ આ જાએ યા તુમ પર કિયામત આન ખડી હો તો કયા ઉસ વક્ત અલ્લાહ કે સિવા કિસી ઔર કો પુકારોગે અગર તુમ સચ્ચે હો ? બલ્કે ખાસ અલ્લાહ હી કો પુકારોગે, ફિર અગર વહ ચાહેગા તો ઉસ મુસીબત કો જિસ કે લિએ પુકારતે હો દૂર કર દેગા ઔર જિન કો તુમને ઉસ કા શરીક બનાયા થા ઉન સબ કો ભૂલ જાઓગે." (સૂરહ અન્આમ આયત : ૪૦, ૪૧)

"જબ આદમી કો કોઇ તક્લીફ પહુંચતી હૈ તો દિલ સે અપને માલિક કી તરફ રુજૂઅ કર કે ઉસ કો પુકારતા હૈ, ફિર જબ વહ અપની તરફ સે ઉસ કો કોઇ નિઅ્મત દેતા હૈ તો ઉસ કો ભૂલ જાતા હૈ જિસ કો ઈસ સે પેહ્લે પુકારતા થા ઔર દૂસરોં કો અલ્લાહ કા શરીક ઠેહ્રાતા હૈ તાકે વહ ઉસ કી રાહ સે ગુમરાહ કર દે."

(સૂરહ ઝુમર આયત : ૮)

"યઅ્ની જબ સાઇબાનોં (છતોં) કી તરહ ઉન કો મૌજ ઢાંક લેતી હૈ તો ઉસ વક્ત સચ્ચે દિલ સે અલ્લાહ હી કી બંદગી કર કે ઉસી કો પુકારતે હૈં."

(સૂરહ લુક્માન આયત : ૩૨)

જો શખ્સ યે મસ્અલહ અચ્છી તરહ સમજ લે કે જિન મુશ્રિકીન સે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને કિતાલ કિયા વહ સિર્ફ રાહત વ આરામ કી હાલત મેં અલ્લાહતઆલા કે સાથ દૂસરોં કો પુકારતે થે લેકિન સખ્તી વ પરેશાની કે વક્ત વહ સબ કો છોડ કર સિર્ફ અલ્લાહ વહ્દહુ કો પુકારતે ઔર અપને સાદાત (સરદારોં, બુઝુર્ગોં) કો ભૂલ જાતે થે તો યે સમજને કે બઅ્દ ઉસ કે લિએ પેહ્લે દૌર કે મુશ્રિક ઔર હમારે ઝમાને કે મુશ્રિકીન કે શિર્ક કે દર્મિયાન ફર્ક વાઝેહ હો જાએગા, લેકિન અફસોસ ! કહા હૈં વહ દિલ જો ઈસ મસ્અલેહ કો અચ્છી તરહ સમજ સકેં.

(૨) હમારે ઝમાને કે મુશ્રિકીન કે મુકાબલે મેં પેહ્‌લે ઝમાને કે મુશ્રિકીન કે શિર્ક કે કમ્‌તર હોને કી દૂસરી વજહ યે હૈ કે પેહ્‌લે લોગ અલ્લાહતઆલા કે સાથ ઉન્હી લોગોં કો પુકારતે થે જો અલ્લાહતઆલા કે મુકર્રિબ બંદે હોતે થે જૈસે અમ્બિયા, ઔલિયા યા મલાઇકહ વગૈરહ. યા ફિર પથ્થરોં ઔર દરખ્તોં કો પુકારતે થે જો અલ્લાહતઆલા કે ફર્‌માંબર્દાર હૈં, નાફર્માન નહીં.

લેકિન હમારે ઝમાને કે મુશ્રિકીન અલ્લાહતઆલા કે સાથ જિન જિન કો પુકારતે હૈં વહ ઇન્તિહાઈ ફાસિક વ ફાજિર (ગુનહગાર, બદકાર) ઔર બદતરીન કિસ્મ કે લોગ હોતે હૈં. કમાલ કી બાત યે હૈ કે મુશ્રિકીન ખુદ ઉન કે ફાસિક વ ફાજિર હોને, ઝિનાકારી, ચોરી ચકારી મેં મુલવ્વષ (કસૂરવાર) હોને ઔર બેનમાઝી હોને કી દાસ્તાનેં (કિસ્સે) બયાન કરતે રેહ્‌તે હૈં.

ઝાહિર બાત હૈ કે જો શખ્સ કિસી નેક વ સાલિહ શખ્સ કે બારે મેં કોઈ અકીદહ રખ્ખે યા લકડી ઔર પથ્થર જૈસી ચીઝોં કે બારે મેં અકીદહ રખ્ખે જો અલ્લાહતઆલા કે નાફર્માન નહીં હૈં, ઐસે શખ્સ કા શિર્ક ઉસ આદમી કે શિર્ક સે કહીં હલ્કા હોગા જો વહ અકીદહ કિસી ફાસિક વ ફાજિર શખ્સ કે બારે મેં રખ્ખે ઔર ખુદ ઉસ કે ફિસ્ક વ ફુજૂર (ગુનાહ, બદકારી) કી ગવાહી ભી દે.

જબ યે બાત ષાબિત હો ગઈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ જિન લોગોં સે કિતાલ કિયા વહ હમારે ઝમાને કે મુશ્રિકીન સે ઝિયાદહ અક્‌લમંદ ઔર ઉન સે કમ્‌તર મુશ્રિક થે તો આપ યે ભી જાનતે ચલેં કે ઉન કો એક શુબહ (વહમ) હૈ જિસે વહ હમારે મઝ્‌કૂરહ બાલા દલાઇલ કે ખિલાફ પેશ કરતે હૈં ઔર યે એક બડા શુબહ હૈ, લિહાઝા ગૌર સે ઇસ કા જવાબ સુનેં (પડેં).

કુફ્ર કયા હૈ ?

વહ કેહ્‌તે હૈં કે જિન મુશ્રિકીન કે બારે મેં કુર્આન નાઝિલ હુવા વહ "લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહ" કી ગવાહી નહીં દેતે થે, રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કી તક્‌ઝીબ કરતે (જુટલાતે) થે, આખિરત કા ઇન્કાર કરતે થે, કુર્આન કો જુટલાતે ઔર ઉસે જાદૂ કેહ્‌તે થે, લેકિન હમ "લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહ મુહમ્મદુર્રસૂલુલ્લાહ"કી ગવાહી દેતે હૈં. કુર્આન કી તસ્દીક કરતે (સચ્ચા માનતે) હૈં. આખિરત પર ઈમાન રખતે હૈં. નમાઝ પડતે હૈં. રોઝહ રખતે હૈં. ફિર હમેં ઉન મુશ્રિકીન કે બરાબર કયું કરાર દેતે હો ?

ઇસ કા જવાબ યે હૈ કે જમ્હૂર ઉલમા કા ઇસ બાત પર ઇત્તફાક (અક્‌ષર

ઉલમાઅ કી યહી રાય) હૈ કે જો શખ્સ તમામ બાતોં મેં રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કી તસ્દીક કરે ઔર સિર્ફ એક બાત મેં આપ કો જુટલા દે, વહ કાફિર હૈ. ઈસી તરહ વહ શખ્સ જો કુર્આન કે બઅ્ઝ હિસ્સે પર ઈમાન લાએ ઔર બઅ્ઝ કા ઈન્કાર કરે, વહ ભી કાફિર હૈ, જૈસે કોઈ શખ્સ તૌહીદ કા ઈકરાર કરે ઔર નમાઝ કા ઈન્કાર. યા તૌહીદ ઔર નમાઝ દોનોં કા ઈકરાર કરે ઔર ઝકાત કા ઈન્કાર યા ઈન સબ ફરાઈઝ કા ઈકરાર કરે ઔર હજ્જ કા ઈન્કાર, યા મઝ્કૂરહ પાંચોં ફરાઈઝ કા ઈકરાર કરે મગર યૌમે આખિરત (કે દિન) કા ઈન્કાર. તો ઐસા શખ્સ બિલ્ઈજમાઅ (સબ કી એક રાય સે) કાફિર હૈ ઔર ઉસ કી જાન વ માલ મુબાહ (હલાલ, જાઈઝ) હૈ. અલ્લાહતઆલા કા ઈર્શાદ હૈ : ''જો લોગ અલ્લાહ ઔર ઉસ કે પૈગમ્બર કો નહીં માનતે ઔર અલ્લાહ ઔર ઉસ કે પૈગમ્બરોં મેં જુદાઈ ડાલના ચાહ્તે હૈં ઔર કેહ્તે હૈં કે હમ બઅ્ઝ પૈગમ્બરોં કો માનેંગે ઔર બઅ્ઝ કો નહીં માનેંગે ઔર કુફ્ર વ ઈમાન કે દર્મિયાન એક રાસ્તહ બનાના ચાહ્તે હૈં, યહી લોગ તો પક્કે કાફિર હૈં.'' (સૂરહ નિસાઅ આયત : ૧૫૦, ૧૫૧)

અલ્લાહતઆલાને જબ પૂરી સરાહત (વઝાહત) કે સાથ યે બયાન ફરમા દિયા કે જો શખ્સ બઅ્ઝ હિસ્સોં પર ઈમાન લાએ ઔર બઅ્ઝ કા ઈન્કાર કરે વહ પક્કા કાફિર હૈ તો મુશ્રિકીન કા પેશ કર્દહ મઝ્કૂરહ શુબહ ભી ખત્મ હો જાતા હૈ.

મઝ્કૂરહ શુબહ કે જવાબ મેં મુઅ્તરિઝ સે યે ભી કહા જાએગા કે જબ તુમ ઈસ બાત કા ઈકરાર કરતે હો કે જો શખ્સ તમામ ઉમૂર (સબ કામ) મેં રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કી તસ્દીક કરે ઔર સિર્ફ નમાઝ કા ઈન્કાર કર દે તો વહ બિલ્ઈજમા કાફિર હૈ ઔર ઉસ કી જાન વ માલ મુબાહ હૈ યા ઈસી તરહ જો શખ્સ તમામ ફરાઈઝ કા ઈકરાર કરે ઔર સિર્ફ યૌમે આખિરત કા ઈન્કાર કર દે યા તમામ ચીઝોં કા ઈકરાર કરે મગર રમઝાન કે રોઝે કી ફર્ઝીયત કા ઈન્કાર કર દે, વહ બિલ્ઈજમા કાફિર હૈ. કિસી ભી મઝ્હબ કા ઈસ મેં ઈખ્તિલાફ નહીં ઔર યે બાત સબ જાનતે હૈં કે ''તૌહીદ'' રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કા લાયા હુવા સબ સે અહમ ફરીઝહ હૈ ઔર ઉસ કી હૈષિય્યત નમાઝ, ઝકાત, રોઝહ ઔર હજ્જ સે ભી બડ કર હૈ, તો યે કૈસે હો સકતા હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કી લાઈ હુઈ શરીઅત પર મુકમ્મલ અમલ કે બાવજૂદ કોઈ શખ્સ અગર એક બાત કા ભી ઈન્કાર કર દે તો વહ કાફિર હો જાએ ઔર કોઈ તૌહીદ કા જો તમામ અમ્બિયા કા દીન હૈ, ઈન્કાર કર કે ભી મુસલમાન બના બૈઠા રહે ?

મુઅ્તરિઝ સે જવાબ મેં યે ભી કહા જાએગા કે સહાબહ એ કિરામ રદિયલ્લાહુ અન્હુમને બનૂ હનીફહ સે કિતાલ કિયા, હાલાંકે બનૂ હનીફહ કે લોગ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કે હાથ પર ઈમાન લાએ થે ઔર "લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહ મુહમ્મદુર્રસૂલુલ્લાહ" કા ઈકરાર કરતે થે. અઝાન દેતે થે ઔર નમાઝ ભી પડતે થે.

ઈસ પર અગર વહ યે કહે કે સહાબહ એ કિરામ રદિયલ્લાહુ અન્હુમને બનૂ હનીફહ સે ઈસ લિએ કિતાલ કિયા કે વહ મુસૈલમહ કો નબી કેહ્ને લગે થે, ઈસ પર આપ જવાબ દેં કે હમ ભી તો યહી કેહ્તે હૈં. બનૂ હનીફહને જબ એક શખ્સ કો નબુવ્વત કે દર્જેહ તક પહુંચા દિયા તો ઉન કા શહાદતેં (યઅ્ની લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહ મુહમ્મદુર્રસૂલુલ્લાહ) કી ગવાહી દેના, નમાઝ પડના ઔર રોઝહ રખના કુછ કામ ન આ સકા ઔર કાફિર ઔર મુબાહુદ્દમ (કત્લ કિએ જાને કો હલાલ) કરાર પાએ, તો જો શખ્સ "શમસાન" યા "યૂસુફ" યા કિસી સહાબી કો ઉલૂહિય્યત કે દર્જેહ તક પહુંચા દે, વહ કયું કર મુસલમાન બાકી રહેગા ?

મુઅ્તરિઝ કો યે જવાબ ભી દિયા જાએગા કે હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ અન્હુને જિન લોગોં કો આગ સે જલાયા થા વહ સબ કે સબ ઈસ્લામ કે દઅ્વેદાર ઔર ખુદ હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ અન્હુ કે સાથીયોં મેં સે થે ઔર સહાબહ એ કિરામ રદિયલ્લાહુ અન્હુમ સે ઉન્હોંને ઈલ્મ સીખા થા. લેકિન જબ ઉન્હોંને હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ અન્હુ કે બારે મેં ઉલૂહિય્યત કા અકીદહ ઝાહિર કિયા, જૈસા અકીદહ લોગ "યૂસુફ" ઔર "શમસાન" કે બારે મેં રખતે હૈં તો તમામ સહાબહ એ કિરામને મુત્તફિકહ તૌર પર (એક રાય સે) ઉન્હેં કાફિર કરાર દે દિયા ઔર ઉન કો કત્લ કિયા. કયા આપ યે કેહ સકતે હૈં કે સહાબહ એ કિરામ રદિયલ્લાહુ અન્હુમ મુસલમાનોં કો કાફિર કરાર દેંગે ? યા યે કે હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ અન્હુ કે બારે મેં ઐસા અકીદહ રખના તો કુફ્ર હૈ લેકિન "તાજ", "યૂસુફ" ઔર "શમસાન" વગૈરહ કે બારે મેં ઐસા અકીદહ રખને મેં કોઈ હરજ (નુક્સાન) કી બાત નહીં ? ★(**વઝાહત :** તાજ, યૂસુફ ઔર શમસાન યે ઉન લોગોં કે નામ હૈં જિન કો અલ્લાહતઆલા કા શરીક ઠેહ્રાયા જાતા થા ઔર ઉન કી ઈબાદત કી જાતી થી).

શરીઅત કી મુખાલિફત કા નતીજહ

જવાબન્ યે ભી કહા જાએગા કે બનૂ અબીદ અલ્ કદ્દાહ જો અહ્દે અબ્બાસિયહ મેં મિસ્ર ઔર મગ્રિબ પર હુકૂમત કર રહે થે, વહ સબ "લા ઈલાહ

ઈલ્લલ્લાહ મુહમ્મદુર્રસૂલુલ્લાહ'' કી શહાદત દેતે થે, ઈસ્લામ કે દાવેદાર થે ઔર જુમુઅહ વ જમાઅત કા ભી એહ્‌તિમામ કરતે થે, લેકિન જબ ઉન્હોંને બઅ્‌ઝ છોટે છોટે ઉમૂર મેં જો શિર્ક કે મસ્અલેહ સે કહીં કમ્‌તર થે, શરીઅત કી મુખાલિફત ઝાહિર કી તો ઉલમાએ ઈસ્લામને મુત્તફિકહ તૌર પર ઉન કે કુફ્ર ઔર ઉન સે કિતાલ કરને કા ફતવા દિયા. ઉન કે શેહરોં કો દારૂલ હરબ (યઅ્‌ની જિસ મુલ્ક સે જિહાદ વાજિબ હૈ) કરાર દિયા ઔર મુસલમાનોંને લડાઈ કર કે વહ તમામ ઈસ્લામી શહર આઝાદ કરા લિએ જો ઉન કે ઝેરે ઈક્‌તદાર (હુક્‌મરાની મેં) થે.

આપ યે જવાબ ભી દે સકતે હૈં કે પેહ્‌લે લોગ અગર ઈસી વઝહ સે કાફિર કરાર દિએ ગએ કે ઉન્હોંને શિર્ક, રસૂલ કી તક્‌ઝીબ, કુર્આન કી તક્‌ઝીબ ઔર કિયામત કા ઈન્કાર સબ કુછ ઈકઠ્ઠા કર લિયા થા તો ઈસ બાબ કા કયા મતલબ હૈ જો હર મઝ્‌હબ કે ઉલમાઅને અપની અપની કિતાબોં મેં ઝિક્ર કિયા હૈ. મષલન્ બાબ હુક્‌મે મુર્તદ (મુર્તદ કે હુક્‌મ કા બયાન) ઔર મુર્તદ વહ શખ્સ હૈ જો ઈસ્લામ લાને કે બઅ્‌દ કાફિર હો જાએ. ઈસ કે બઅ્‌દ ઉલમાઅને મુર્તદ કી બહુત સી અક્‌સામ (કિસ્મેં) બયાન કી હૈં ઔર હર કિસ્મ મેં ઈન્સાન કાફિર ઔર મુબાહુદ્દમ હો જાતા હૈ. યહાં તક કે ફુકહાને (મસ્અલોં કે માહિર ઉલમાને) વહ છોટે છોટે ઉમૂર ભી બયાન ફરમાએ હૈં જિન સે ઈન્સાન મુર્તદ હો જાતા હૈ, જૈસે દિલ સે એઅ્‌તિકાદ રખ્ખે બગૈર ઝબાન સે કોઈ બાત કેહ દેના યા હસી મઝાક કે તૌર પર મુંહ સે કોઈ જુમલા (બાત) નિકાલ દેના.

યે જવાબ ભી દિયા જાએગા કે અલ્લાહતઆલા કા ઈર્શાદ હૈ : ''મુનાફિક અલ્લાહ કી કસ્મેં ખાતે હૈં કે હમને યે બાત નહીં કહી, હાલાંકે વહ બિલા શુબહ કુફ્ર કી બાત કેહ ચુકે ઔર ઈસ્લામ લાને ઔર ઉસ કા ઈઝ્‌હાર કરને કે બઅ્‌દ વહ ફિર કાફિર બન ગએ.'' (સૂરહ તૌબહ આયત : ૭૪)

ઈસ આયત મેં અલ્લાહતઆલાને જિન લોગોં કા ઝિક્ર કિયા હૈ, સિર્ફ એક બાત કી વઝહ સે ઉન્હેં કાફિર કરાર દે દિયા હાલાંકે વહ લોગ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કે ઝમાને મેં થે. આપ કે સાથ જિહાદ મેં શરીક હોતે, નમાઝ પડતે, ઝકાત દેતે, હજ્જ કરતે ઔર અલ્લાહતઆલા કી વહ્‌દાનિય્યત કી ગવાહી દેતે થે.

એક દૂસરે મકામ પર અલ્લાહતઆલાને ફરમાયા : ''એ પૈગમ્બર ! ઈન સે કેહ દો કયા તુમ અલ્લાહ ઔર ઉસ કી આયતોં ઔર ઉસ કે રસૂલ સે હસી ઠઠ્ઠા કરતે હો ? બહાને મત બનાઓ, તુમ ઈમાન લા કર, ઈમાન કા દઅ્‌વા કર કે ફિર

કાફિર હો ગએ.'' (સૂરહ તૌબહ આયાત : ૬૫, ૬૬)

ઈસ આયત મેં અલ્લાહતઆલાને જિન લોગોં કા ઝિક્ર કિયા હૈ ઔર જિન કે બારે મેં યે સરાહત ફરમાઈ હૈ કે વહ ઈમાન કે બઅ્દ કાફિર હો ગએ. વહ ગઝવા એ તબૂક મેં રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કે સાથ થે ઔર ઉન કી ઝબાન સે એક બાત નિકલ ગઈ થી જિસ કે બારે મેં વહ ખુદ ઈકરાર કરતે થે કે હમને ઉસે બતોરે મઝાક કહા થા.

આપ મુશ્રિકીન કે ઈસ શુબહે પર ફિર ગૌર કરેં, જો યે કેહ્તે હૈં કે તુમ ઉન મુસલમાનોં કો કૈસે કાફિર ગર્દાન્તે (માનતે) હો જો ''લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહ'' કી ગવાહી દેતે હૈં, નમાઝ પડતે હૈં ઔર રોઝહ ભી રખતે હૈં ? ઔર ઈસ કે બઅ્દ ઈસ શુબહ કા મઝ્કૂરહ જવાબ ધ્યાન સે પડેં, યે બડા હી મુફીદ ઔર ગિરાંકદર (ફાઈદેમંદ ઔર કીમતી) જવાબ હૈ.

મઝ્કૂરહ જવાબ કી એક દલીલ વહ વાકિઆ ભી હૈ જો અલ્લાહ તઆલાને બની ઈસ્રાઈલ કે સિલ્સિલે મેં બયાન કિયા હૈ કે ઉન્હોંને ઈસ્લામ લાને ઔર ઈલ્મ વ તકવા કે બાવજૂદ મૂસા અલૈહિસ્સલામ સે યે મુતાલબા કિયા કે : ''એ મૂસા ! જૈસે ઈન લોગોં કે પાસ મઅ્બૂદ હૈં ઐસા હી એક મઅ્બૂદ હમારે લિએ ભી બના દો.'' (સૂરહ અઅ્રાફ આયત : ૧૩૮)

નીઝ બઅ્ઝ સહાબહ એ કિરામ રદિયલ્લાહુ અન્હુમને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ સે કહા કે હમારે લિએ ભી એક ''ઝાતે અન્વાત'' બના દીજિએ. ઈસ પર આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને કસમ ખા કર ફરમાયા કે યે કેહ્ના બિલ્કુલ હી વૈસા હૈ જૈસા કે બની ઈસ્રાઈલને હઝરત મૂસા અલૈહિસ્સલામ સે કહા થા કે હમારે લિએ ભી એક મઅ્બૂદ બના દો.

(તિર્મિઝી, અહ્મદ)

લેકિન ઈસ મૌકે પર મુશ્રિકીન એક શુબહ ઔર પેશ કરતે હૈં, વહ યે કે બની ઈસ્રાઈલને હઝરત મૂસા અલૈહિસ્સલામ સે જિસ બાત કા મુતાલબા કિયા, ઉસ પર વહ કાફિર નહીં કરાર દિએ ગએ. ઈસી તરહ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ભી અપને ઉન અસ્હાબ કો કાફિર નહીં ગર્દાના (માના), જિન્હોંને આપ સે ''ઝાતે અન્વાત'' બનાને કો કહા થા.

ઈસ શુબહે કા જવાબ યે હૈ કે બની ઈસ્રાઈલને હઝરત મૂસા અલૈહિસ્સલામ સે મઅ્બૂદ બનાને કા સિર્ફ મુતાલબા કિયા થા. મઅ્બૂદ બનાયા નહીં થા. ઈસી તરહ બઅ્ઝ સહાબહ રદિયલ્લાહુ અન્હુમને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ

અલૈહિ વ સલ્લમ સે ''ઝાતે અન્વાત'' બનાને કી સિર્ફ દરખાસ્ત કી થી ઔર ઈસ બાત પર કિસી કા ઈખ્તિલાફ નહીં કે બની ઈસ્રાઈલને જિસ ચીઝ કા મુતાલબહ કિયા થા અગર વહ કર ગુઝરે હોતે યા સહાબહ એ કિરામ રદિયલ્લાહુ અન્હુમને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કી બાત ન માની હોતી ઔર મનઅ કરને કે બાવજૂદ ''ઝાતે અન્વાત'' બના લિયા હોતા તો વહ કાફિર કરાર પાતે.

ફહ્મે દીન ઝરૂરી હૈ

મઝ્કૂરહ વાકિઆ એક દૂસરે પેહ્લૂ સે ઈસ જાનિબ (તરફ) ઈશારા કરતા હૈ કે એક મુસલમાન બલ્કે પડા લિખ્ખા શખ્સ ભી ગૈરશુઊરી તૌર પર શિર્ક મેં મુબતલા હો (અંજાને મેં ફંસ) સકતા હૈ. લિહાઝા ઈલ્મ હાસિલ કરને કે સાથ સાથ તહફ્ફુઝ (હફાઝત) ભી ઝરૂરી હૈ ઔર યે જાનના ભી લાઝિમ હૈ કે અવામુન્નાસ (આમ લોગોં) કા યે કેહ્ના કે ''હમને તૌહીદ કો સમજ લિયા હૈ'' શૈતાની ધોકે ઔર બડી નાદાની કી બાત હૈ.

મઝ્કૂરહ વાકિઆ સે પતા ચલતા હૈ કે એક મુસલમાન મુજતહિદ (કુર્આન વ હદીષ સે મસ્અલે નિકાલનેવાલા આલિમ) અગર લાઈલ્મી મેં કોઈ કુફ્રિયહ બાત કેહ દે ઔર તમ્બીહ (નસીહત) કે બઅ્દ ફૌરન ઉસ સે તૌબહ કરલે તો વહ કાફિર નહીં હોગા.

ઈસ વાકિઆ સે એક અહમ મસ્અલા ઔર ભી સામને આતા હૈ, વહ યે કે ઐસા શખ્સ અગર ચેહ ફાકિર નહીં હોતા લેકિન બડે હી સખ્ત અલ્ફાઝ મેં ઉસ કી તમ્બીહ હોની ચાહિએ, જૈસા કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને અપને અસ્હાબ કો ફરમાઈ થી.

મુશ્રિકીન કો એક ઔર શુબહ હૈ, વહ કેહ્તે હૈં કે હઝરત ઉસામહ બિન ઝૈદ રદિયલ્લાહુ અન્હુ ને જબ ''લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહ'' કેહ્ને વાલે શખ્સ કો કત્લ કર દિયા તો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ઉસ પર નારાઝી (નારાઝગી) ઝાહિર કી ઔર ફરમાયા : ''કયા લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહ પડને કે બઅ્દ ભી તુમને ઉસે કત્લ કર દિયા ?'' (સહીહ બુખારી, સહીહ મુસ્લિમ)

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કી હદીષ હૈ : ''મુજે ઈસ બાત કા હુક્મ દિયા ગયા હૈ કે (મૈં) લોગોં સે ઉસ વક્ત તક કિતાલ કરતા રહૂં જબ તક

કે વહ લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહ કા ઈકરાર ન કર લેં.'' (સહીહ બુખારી, સહીહ મુસ્લિમ)

યે નાદાન મુશ્રિક ઇન અહાદીષ કા મતલબ યે નિકાલતે હૈં કે ''લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહ'' કા ઈકરાર કર લેને કે બઅ્દ આદમી જો ભી ચાહે કરે, ઉસે કાફિર કેહ સકતે હૈં ન કત્લ કર સકતે હૈં.

ઈન નાદાનોં કો મઅ્લૂમ હોના ચાહિએ કે યહૂદ ભી લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહ પડતે થે, લેકિન રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ઉન સે કિતાલ કિયા ઔર ઉન્હેં કૈદી બનાયા. બનૂ હનીફા કે લોગ ભી લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહ મુહમ્મદુર્રસૂલુલ્લાહ કી શહાદત દેતે થે, નમાઝ પડતે થે ઔર ઇસ્લામ કા દઅ્વા ભી કરતે થે, લેકિન ઉસ કે બાવજૂદ સહાબહ એ કિરામ રદિયલ્લાહુ અન્હુમને ઉન સે કિતાલ કિયા, ઈસી તરહ વહ લોગ ભી તૌહીદ કા ઈકરાર કરતે થે જિન્હેં હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ અન્હુને આગ સે જલાયા.

યે જાહિલ ઈસ બાત કો તો માનતે હૈં કે આખિરત કા મુન્કિર યા ઈસ્લામ કે કિસી રુક્ન કા મુન્કિર અગર યેહ લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહ કા ઈકરાર કરતા હો, કાફિર ઔર મુબાહુદ્દમ હૈ. સવાલ યે હૈ કે ઈસ્લામ કે કિસી રુક્ન કા ઈન્કાર કરનેવાલે કો જબ કલિમહ ''લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહ'' કા ઈકરાર કુફ્ર સે નહીં બચા સકતા તો ''તૌહીદ'' જો તમામ અમ્બિયા કે દીન કી જડ હૈ, (ઉસ) કા ઈન્કાર કરનેવાલે કો કયું કર બચા સકતા હૈ?

હઝરત ઉસામહ રદિયલ્લાહુ અન્હુ કી જિસ હદીષ સે મુશ્રિકીન દલીલ પકડતે હૈં, ઉસ કા જવાબ યે હૈ કે હઝરત ઉસામહ રદિયલ્લાહુ અન્હુને એક શખ્સ કો ઉસ કે ઈસ્લામ કા દઅ્વા કરને કે બઅ્દ ભી યે સમજ કર કત્લ કર દિયા કે ઉસને અપની જાન વ માલ કો બચાને કે લિએ કલિમહ પડ લિયા હૈ. આદમી જબ અપને ઈસ્લામ કા ઈઝ્હાર કર દે તો ઉસ સે હાથ રોક લેના ઝરૂરી હૈ. યહાં તક કે ઉસ કે ખિલાફ કોઈ બાત ષાબિત હો જાએ. ઈસ સિલ્સિલે મેં અલ્લાહતઆલાને યે આયત નાઝિલ ફરમાઈ : ''એ ઈમાનવાલો ! જબ તુમ અલ્લાહ કી રાહ મેં (જિહાદ મેં) નિકલો તો તહ્કીક કર લિયા કરો.''

(સૂરહ નિસાઅ આયત : ૯૪)

યે આયત ઈસ બાત પર દલાલત કરતી હૈ કે જો શખ્સ અપને ઈસ્લામ કા ઈઝ્હાર કર દે ઉસ સે હાથ રોક લેના ઔર ઉસ કે બારે મેં તહ્કીક કરના ઝરૂરી હૈ. તહ્કીક કે બઅ્દ અગર ઉસ સે કોઈ ઐસી બાત ષાબિત હો જો ઈસ્લામ કે ખિલાફ હૈ તો ઉસે કત્લ કર દિયા જાએગા. ઈસ આયત કા હર્ગિઝ યે મતલબ નહીં કે

ઈસ્લામ ઝાહિર કરને યા કલિમહ એ શહાદત કા ઈકરાર કરને કે બઅ્દ આદમી કો કત્લ નહીં કિયા જાએગા. અગર યહી મતલબ હોતા તો ઈસ આયત મેં તહ્કીક કરને કા જો હુક્મ દિયા ગયા હૈ ઉસ કા કોઈ મઅ્ની હી નહીં રેહ જાતા.

ઈસી તરહ ઈસ મૌઝૂ કી દીગર અહાદીષ કા મતલબ ભી વહી હૈ જો ઉપર મઝ્કૂર હુવા હૈ, યઅ્ની જો શખ્સ ઈસ્લામ યા તૌહીદ કા ઈઝ્હાર કર દે ઉસ સે હાથ રોક લિયા જાએગા ઔર તહ્કીક કે બઅ્દ ઉસ કે અન્દર ઈસ્લામ કે ખિલાફ કોઈ બાત ષાબિત હો તો કત્લ કર દિયા જાએગા. ઈસ કી દલીલ યે હૈ કે જિસ રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને હઝરત ઉસામહ રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે કહા થા કે ક્યા ''લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહ'' કેહ્ને કે બઅ્દ ભી તુમને ઉસે કત્લ કર દિયા ? (સહીહ બુખારી, સહીહ મુસ્લિમ) ઔર જિસ રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કી યે હદીષ હૈ કે મુજે હુક્મ દિયા ગયા હૈ કે લોગોં સે ઉસ વક્ત તક કિતાલ કરતા રહૂં જબ તક કે વહ ''લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહ'' કા ઈકરાર ન કર લેં. (સહીહ બુખારી વ સહીહ મુસ્લિમ) ઉસી રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ખવારિજ કે સિલ્સિલે મેં યે હુક્મ ઈર્શાદ ફરમાયા હૈ : ''ઉન્હેં જહાં કહીં ભી પાઓ કત્લ કરો, અગર મૈંને ઉન કો પા લિયા તો કૌમે આદ કી તરહ ઉન્હેં કત્લ કરૂંગા.''

(સહીહ બુખારી, સહીહ મુસ્લિમ)

સભી જાનતે હૈં કે ખવારિજ બહુત ઝિયાદહ ઈબાદત ગુઝાર ઔર અલ્લાહતઆલા કી તક્બીર વ તહ્લીલ કરનેવાલે થે. હત્તા કે બઅ્ઝ સહાબહ રદિયલ્લાહુ અન્હુમ ઉન કે સામને અપની નમાઝોં કો હકીર સમજતે થે. ઉન ખવારિજને સહાબહ એ કિરામ રદિયલ્લાહુ અન્હુમ સે ઈલ્મ ભી હાસિલ કિયા થા લેકિન જબ ઉન કી જાનિબ સે શરીઅત કી ખિલાફવર્ઝી સામને આઈ તો ''લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહ'' કા ઈકરાર, કષરતે ઈબાદત ઔર ઈસ્લામ કા દઅ્વા કુછ ભી તો ઉન કે કામ ન આ સકા.

ગુઝિશ્તા સફહાત મેં રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કે યહૂદ સે કિતાલ કરને કા વાકિઆ નીઝ સહાબહ એ કિરામ રદિયલ્લાહુ અન્હુમ કે બનૂ હનીફા સે કિતાલ કરને કી મિષાલ ગુઝર ચુકી હૈ. યે વાકિઆત ભી ઉપર (આગે) બયાન કિએ ગએ મસ્અલે કી તાઈદ (હિમાયત) કરતે હૈં.

ખબર કી તહ્‌કીક ઝરૂરી હૈ

સાથ હી ઉસ વાકિઅહ પર ભી ગૌર કરતે ચલેં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કો જબ ઈસ બાત કી ઈત્તિલાઅ (ખબર) મિલી કે બનૂ મુસ્તલક કે લોગોંને ઝકાત દેને સે ઈન્કાર કર દિયા હૈ તો આપને ઉન સે જંગ કરને કા ઈરાદા ફરમાયા.

ઈસ પર યે આયત નાઝિલ હુઈ : ''એ મોમિનો ! કોઈ ફાસિક શખ્સ અગર કોઈ ખબર તુમ્હારે પાસ લાએ તો ઉસ કી તહ્‌કીક કર લિઆ કરો. ઐસા ન હો (કે), જાને બૂજે બગૈર કિસી કૌમ પર ચડ દોડો, ફિર અપને કિએ પર પછતાઓ.'' (સૂરહ હુજુરાત આયત : ૬)

બઅ્‌દ મેં ઝાહિર હુવા કે બનૂ મુસ્તલક કે મુતઅલ્લિક ઈત્તિલાઅ દેનેવાલા શખ્સ જૂટા થા. બહર્‌હાલ યે તમામ વાકિઆત ઈસ બાત કી ખુલ્લી દલીલ હૈં કે મુશ્રિકીનને જિન અહાદીષ સે દલીલ પકડી હૈ ઉસ કા સહીહ મતલબ વહી હૈ જો હમને બયાન કિયા.

ઈસ્તિગાષહ કા મફ્‌હૂમ (મતલબ)

મુશ્રિકીન કો એક શુબહ યે હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કી હદીષ હૈ, કિયામત કે દિન લોગ હઝરત આદમ અલૈહિસ્સલામ કે પાસ ઈસ્તિગાષહ (મદદ) કે લિએ જાએંગે, ફિર હઝરત નૂહ અલૈહિસ્સલામ કે પાસ, ફિર હઝરત ઈબ્રાહીમ અલૈહિસ્સલામ કે પાસ, ફિર હઝરત મૂસા અલૈહિસ્સલામ કે પાસ, ફિર હઝરત ઈસા અલૈહિસ્સલામ કે પાસ ઈસ્તિગાષહ કે લિએ જાએંગે ઔર સબ કે સબ મઅ્‌ઝિરત (ઉઝર) પેશ કર દેંગે. યહાં તક કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કે પાસ મુઆમલા લેકર પહુંચેંગે. મુશ્રિકીન કેહ્‌તે હૈં કે ગોયા (ઈસ સે મઅ્‌લૂમ હુવા કે) ગૈરુલ્લાહ સે ઈસ્તિગાષહ કરના શિર્ક નહીં.

ઈસ કા જવાબ યે હૈ કે મખ્લૂક સે ઉસ કામ મેં ઈસ્તિગાષહ કે મુન્કિર નહીં જો ઉસ કે બસ મેં હો, જૈસા કે હઝરત મૂસા અલૈહિસ્સલામ કે વાકિઆ મેં અલ્લાહતઆલાને ફરમાયા : ''જો મૂસા કા હમ કૌમ થા ઉસને ઉસ શખ્સ કે મુકાબલે મેં જો મૂસા કે દુશ્મન ગિરોહ મેં થા, મૂસા સે મદદ ચાહી.''

(સૂરહ કસસ આયત : ૧૫)

યા જિસ તરહ ઈન્સાન જંગ વગૈરહ મેં અપને સાથીયોં સે ઉન ઉમૂર મેં

ઈસ્તિગાષહ કરતા ઔર મદદ ચાહ્તા હૈ જિન પર ઇન્સાન કાદિર હોતા હૈ, હમ તો ઉસ ઈસ્તિગાષહ કા ઇન્કાર કરતે હૈં જો બુઝુર્ગોં કી કબરોં પર જાકર ઇબાદત કી શક્લ મેં કિયા જાતા હૈ યા ગાઇબાના તૌર પર ઉન સે ઉન ચીઝોં કા સવાલ કિયા જાતા હૈ જો અલ્લાહતઆલા કે સિવા કિસી કે ઇખ્તિયાર મેં નહીં.

ઇસ તફ્સીલ કે બઅ્દ મઝ્કૂરહ હદીષ કી તરફ આએં જિસે મુશ્રિકીન બતૌરે દલીલ પેશ કરતે હૈં. ઇસ હદીષ સે અમ્બિયા સે ઈસ્તિગાષહ કી તફ્સીલ યે હૈ કે કિયામત કે દિન લોગ અમ્બિયા અલૈહિમુસ્સલામ કે પાસ આ કર યે દર્ખાસ્ત કરેંગે કે વહ અલ્લાહતઆલા સે યે દુઆ કરેં કે જલ્દ હિસાબ વ કિતાબ શુરૂઅ હો, તાકે જન્નતી હઝરાત મૈદાને હશ્ર કી સખ્તિયોં સે નજાત પાએં.

ઝાહિર બાત હૈ કે ઇસ કિસ્મ કા ઈસ્તિગાષહ દુન્યા મેં ભી જાઇઝ હૈ ઔર આખિરત મેં ભી, કે આપ કિસી નેક ઔર ઝિન્દહ શખ્સ કે પાસ જાએં જો આપ કે પાસ બૈઠ કર આપ કી બાતેં સુને ઔર ઉસ સે યે દર્ખાસ્ત કરેં કે મેરે લિએ અલ્લાહતઆલા સે દુઆ કર દીજિએ. જૈસા કે સહાબહ એ કિરામ રદિયલ્લાહુ અન્હુમ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કી ઝિન્દગી મેં આપ કે પાસ આતે ઔર દુઆ કી દર્ખાસ્ત કરતે થે લેકિન આપ કી વફાત કે બઅ્દ હાશા વ કલ્લા કભી ઐસા નહીં હુવા કે સહાબહ એ કિરામ રદિયલ્લાહુ અન્હુમને આપ કી કબર કે પાસ આકર આપ સે દુઆ કી દર્ખાસ્ત કી હો બલ્કે સલફે સાલિહીન રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કી કબર કે પાસ અલ્લાહતઆલા સે દુઆ કરને સે ભી મનઅ ફરમાતે થે, ચેહ જાએકે ખુદ આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ સે દુઆ કી દર્ખાસ્ત કી જાએ.

મુશ્રિકીન કા એક શુબહ હઝરત ઇબ્રાહીમ અલૈહિસ્સલામ કા વાકિઆ ભી હૈ જબ હઝરત ઇબ્રાહીમ અલૈહિસ્સલામ કો આગ મેં ડાલા જાને લગા તો હઝરત જિબ્રઈલ અલૈહિસ્સલામ હાઝિર હુએ ઔર યે પેશકશ કી કે અગર કોઇ ઝરૂરત હો તો બતાએં ? હઝરત ઇબ્રાહીમ અલૈહિસ્સલામને જવાબ દિયા કે આપ સે તો મુજે કોઇ ઝરૂરત નહીં હૈ. ઇસ વાકિએ કો લેકર મુશ્રિકીન યે કેહ્તે હૈં કે હઝરત જિબ્રઈલ અલૈહિસ્સલામ સે ઈસ્તિગાષહ (મદદ ચાહ્ના) શિર્ક હોતા તો ખુદ જિબ્રઈલ અલૈહિસ્સલામને હઝરત ઇબ્રાહીમ અલૈહિસ્સલામ સે યે પેશકશ ન કી હોતી.

યે શુબહ દર્હકીકત પેહ્લે શુબહે જૈસા હૈ ઔર ઇસ કા જવાબ ભી વહી હૈ કે હઝરત જિબ્રઈલ અલૈહિસ્સલામને ઉસી ચીઝ કી પેશકશ હઝરત ઇબ્રાહીમ

અલૈહિસ્સલામ સે કી થી જિસ પર વહ કાદિર થે. હઝરત જિબ્રઈલ અલૈહિસ્સલામ કો અલ્લાહતઆલાને ''સખ્ત કૂવ્વતોંવાલા'' (સૂરહ નજમ આયત : ૫) કહા હૈ. ઈસ લિએ અલ્લાહતઆલા અગર હઝરત જિબ્રઈલ અલૈહિસ્સલામ કો ઈસ બાત કી ઈજાઝત દે દેતા કે વહ હઝરત ઈબ્રાહીમ અલૈહિસ્સલામ કી આગ ઔર ઉસ કે ઈર્દ ગિર્દ જો ઝમીન ઔર પહાડ થે ઉન સબ કો ઉઠા કર મશ્રિક યા મગ્રિબ મેં ફેંક દેં યા હઝરત ઈબ્રાહીમ અલૈહિસ્સલામ કો કિસી દૂર મકામ પર છોડ આએં યા ઉઠા કર આસ્માન પર પહુંચા દેં તો યકીનન વહ યે સબ કુછ કર સકતે થે. જૈસે કોઈ માલદાર શખ્સ કિસી ઝરૂરતમંદ કો દેખ કર કર્ઝ દેને કી પેશકશ કરે યા યૂંહી કુછ દેના ચાહે જિસ સે વહ અપની ઝરૂરત પૂરી કર સકે ઔર યે ઝરૂરતમંદ શખ્સ લેને સે ઈન્કાર કર દે ઔર સબર કરને કો હી તર્જીહ દે, યહાં તક કે અલ્લાહતઆલા ખુદ ઉસ કી રોઝી કા ઈન્તિઝામ કર દે જિસ મેં કિસી ઔર કા કોઈ ઈહ્સાન શામિલ ન હો.

તૌહીદ કી અમલી તતબીક (અમલ કરના)

ઈસ રિસાલે કે ખાતમે પર હમ એક ઈન્તિહાઈ અહમ મસ્અલે કા ઝિક્ર કર દેના ચાહ્તે હૈં. સાબિકા ગુફ્તગૂ કે દૌરાન ઈસ મસ્અલે કી તરફ ઈશારા આ ચુકા હૈ લેકિન ચ્યુંકે યે મસ્અલા ઈન્તિહાઈ નાઝુક હૈ ઔર લોગ બકષરત ઈસ મેં ગલ્તી કર બૈઠતે હૈં ઈસ લિએ અલાયદા તૌર પર (અલગ સે) ઈસ કા બયાન કર દેના ઝરૂરી સમજતે હૈં.

ઈસ બાત પર સબ કા ઈત્તફાક હૈ કે ''તૌહીદ'' કા દિલ, ઝબાન ઔર અમલ તીનોં સે બયકવક્ત (એક સાથ) તઅલ્લુક હોના ઝરૂરી હૈ. ઈન મેં સે અગર કોઈ એક ચીઝ કે અંદર ભી ખલલ વાકેઅ હો (કમી હો ગઈ) તો આદમી મુસલમાન નહીં રેહ્તા. કોઈ શખ્સ અગર તૌહીદ કો સમજતા હૈ મગર ઉસ કે મુતાબિક અમલ નહીં કરતા તો વહ ફિરઔન ઔર ઈબ્લીસ વગૈરહ કી તરહ સર્કશ (બડા નાફર્માન) કાફિર હૈ.

ઈસ બારે મેં બહુત સે લોગ ગલતફેહ્મી મેં મુબ્તલા રેહ્તે હૈં. કેહ્તે હૈં કે હમ જાનતે હૈં કે ફલાં બાત હક્ક હૈ. હમ ઉસ કા ઈકરાર ભી કરતે હૈં. લેકિન ઉસ પર અમલ નહીં કર સકતે. અપને ઈલાકે કે લોગોં કી મુખાલિફત કર કે ગુઝારા કરના હમારે લિએ મુશ્કિલ હૈ. ઈસી તરહ કે દીગર ઉઝર ભી વહ પેશ કરતે હૈં. શાયદ નહીં જાનતે કે કાફિરોં કે બડે બડે સરદાર ભી હક્ક કો પેહ્ચાનતે થે ઔર

ઈસી તરહ કે હીલેબહાને મેં પડ કર હી વહ હક્ક કો છોડે હુએ થે. જૈસા કે અલ્લાહતઆલા કા ઈર્શાદ હૈ : ‘‘ઉન્હોંને અલ્લાહ કી આયતોં કો થોડી સી કીમત પર બેચ ડાલા.’’ (સૂરહ તૌબહ આયત : ૯)

નીઝ ફરમાયા : ‘‘વહ (મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કો) ઐસા પેહ્ચાનતે હૈં જૈસા અપને બેટોં કો.’’ (સૂરહ બકરહ આયત : ૧૪૬)

લેકિન અગર કોઈ શખ્સ તૌહીદ કો સમજે બગૈર, યા દિલ મેં ઈમાન રખ્ખે બગૈર સિર્ફ ઝાહિર મેં તૌહીદ પર અમલ કરતા હૈ તો વહ મુનાફિક હૈ જો કાફિર સે ભી બદતર હૈ. ઈર્શાદે બારી તઆલા હૈ : ‘‘બેશક મુનાફિક જહન્નમ કે સબ સે નિચલે દર્જે મેં રહેંગે.’’ (સૂરહ નિસાઅ આયત : ૧૪૫)

યે મસ્અલા ઈન્તિહાઈ અહમ ઔર તવીલ (લંબા) હૈ. ઈસ કી અહ્મિયત કા અંદાઝા આપ કો ઉસ વક્ત હોગા જબ ઈસ સિલ્સિલે મેં લોગોં કી બાતોં પર ગૌર કરેંગે. ચુનાન્ચે બઅ્ઝ લોગ તો આપ કો ઐસે મિલેંગે જો હક્ક કો પેહ્ચાનતે તો હૈં લેકિન દુન્યાવી જાહ વ મન્સબ (ઓહ્દે) ઔર જાન વ માલ કે કમ હો જાને કે ડર સે ઈસ પર અમલ નહીં કરતે હૈં. ઈન સે અગર પૂછા જાએ કે તૌહીદ કે બારે મેં આપ કા કયા અકીદહ હૈ ? તો ઉસ કા કોઈ ઈલ્મ ઉન કે પાસ નહીં હોતા.

લિહાઝા ઐસી સૂરત મેં કુર્આને કરીમ કી દો આયતેં ખાસ તૌર સે આપ પેશેનઝર (સામને) રખ્ખેં. પેહ્લી આયત યે હૈ (અલ્લાહતઆલા ફરમાતા હૈં) : ‘‘બહાને મત બનાઓ, તુમ ઈમાન લા કર, ઈમાન કા દઅ્વા કર કે ફિર કાફિર હો ગએ.’’ (સૂરહ તૌબહ આયત : ૬૬)

ઈસ આયત મેં રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કે સાથ રૂમિયોં સે ગઝ્વા કરનેવાલે બઅ્ઝ સહાબહ રદિયલ્લાહુ અન્હુમ કો જબ ઈસ વજહ સે કાફિર કેહ દિયા ગયા કે ઉન્હોંને હસી મઝાક કે તૌર પર એક કુફ્રિયા બાત અપની ઝબાન સે નિકાલ દી થી તો ફિર સોચેં કે ઉસ શખ્સ કા કયા હાલ હોગા જો કિસી કી દિલજોઈ (ખુશ કરને કે) લિએ યા માલ વ મન્સબ (ઓહ્દે) કે કમ હો જાને કે ડર સે કુફ્ર કી બાતેં કેહ્તા યા ઉસ પર અમલ કરતા હો ?

ઈસ સિલ્સિલે કી દૂસરી આયત અલ્લાહતઆલા કા યે ઈર્શાદ હૈ : ‘‘જો શખ્સ ઈમાન લાને કે બઅ્દ અલ્લાહ કે સાથ કુફ્ર કરે, વહ નહીં જો કુફ્ર પર મજબૂર કિયા જાએ ઔર ઉસ કા દિલ ઈમાન પર જમા હુવા હો.’’

(સૂરહ નહ્લ આયત : ૧૦૬)

ઈસ આયત મેં અલ્લાહતઆલાને સિર્ફ ઉસ શખ્સ કો કાબિલે મુઆફી બતાયા હૈ જિસે કુફ્ર પર મજબૂર કર દિયા ગયા હો મગર ઉસ કા દિલ ઈમાન પર જમા હુવા હો. ઈસ કે ઈલાવા બાકી સારે લોગ કાફિર હૈં. ખ્વાહ ઉન્હોંને ડર કી વજહ સે કુફ્ર કા કલિમા અપની ઝબાન સે નિકાલા હો યા કિસી કી દિલજોઈ કે લિએ. વતન યા અહ્લ વ અયાલ ઔર માલ વ મતાઅ કી મુહબ્બત મેં કુફ્રિયા બાત કહી હો યા મઝાક કે તૌર પર યા કિસી ઔર મક્સદ કે તેહત (લિએ), બહર્હાલ વહ કાફિર શુમાર હોંગે, જૈસા કે મઝ્કૂરા બાલા આયત ઈસ મસ્અલે પર દર્જ ઝૈલ પેહ્લૂવોં સે દલાલત કરતી હૈ.

(૧) ''વહ શખ્સ જિસે કુફ્ર પર મજબૂર કર દિયા ગયા હો.''(સૂરહ નહ્લ આયત : ૧૦૬) કે જુમલેહ સે ષાબિત હોતા હૈ કે અલ્લાહતઆલાને સિર્ફ મજબૂર કિએ ગએ શખ્સ કો કુફ્ર સે મુસ્તષ્ના (અલગ) કરાર દિયા હૈ ઔર યે સબ જાનતે હૈં કે ઈન્સાન કો સિર્ફ ઝબાન યા અમલ પર મજબૂર કિયા જા સકતા હૈ. દિલી એઅ્તિકાદ પર કોઈ ભી શખ્સ કિસી કો મજબૂર નહીં કર સકતા.

(૨) મઝ્કૂરા આયત કી દલાલત કા દૂસરા પેહ્લૂ યે હૈ કે ઈસ કે ફૌરન બઅ્દ અલ્લાહતઆલાને ફરમાયા : ''યે ઈસ લિએ હોગા કે ઉન્હોંને દુન્યા કી ઝિંદગી કો આખિરત કે મુકાબલે મેં પસંદ કિયા.'' (સૂરહ નહ્લ આયત : ૧૦૭)

ઈસ આયત મેં અલ્લાહતઆલાને યે સરાહત ફરમાદી હૈ કે યે કુફ્ર ઔર અઝાબ, એઅ્તિકાદ યા જહાલત યા દીન સે નફરત યા કુફ્ર કી મુહબ્બત કી વજહ સે નહીં બલ્કે ઈસ વજહ સે હોગા કે ઉસ કે અન્દર ઉન્હેં દુન્યા કી લઝ્ઝત નઝર આઈ જિસ કો ઉન્હોંને આખિરત પર તર્જીહ (ઝિયાદહ એહ્મિયત) દી.

વલ્લાહુ સુબ્હાનહુ વ તઆલા અઅ્લમુ.....

વલ્ હમ્દુલિલ્લાહિ રબ્બિલ્ આલમીન, વ સલ્લલ્લાહુ અલા નબીય્યિના મુહમ્મદ વ અલા આલિહી વ સહ્બિહી અજ્મઈન, આમીન !

(અલ્લાહતઆલા પાક હૈ જો બુલંદ વ બર્તર હૈ ઝિયાદહ જાનતા હૈ.....
ઔર તમામ તઅ્રીફેં સારે જહાનોં કે રબ કે લિએ હૈં, અલ્લાહતઆલા કી રહ્મત હો હમારે નબી મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ પર ઔર આપ કી આલ ઔર તમામ સહાબા પર, આમીન !)

ઈસ્લામીક ઈન્ફર્મેશન સેન્ટર- કચ્છ દ્વારા પ્રકાશિત પુસ્તકો

ક્રમ	પુસ્તકનું નામ	લેખક
૦૧	મુસલમાન કા અકીદા	શૈખ મુહમ્મદ બીન જમીલ ઝૈનુ
૦૨	ગુનાહે કબીરા	ઈમામ શમ્સુદ્દીન ઝહબી (રહ.)
૦૩	દુઆએં	મૌ. શાહીદ જામઈ 'રાજકોટી'
૦૪	સ્ત્રીઓના વિશિષ્ટ મસાઈલ	શૈખ સાલેહ અલ ફઉઝાન
૦૫	મીલાદુન્નબી અને મોહબ્બતે રસુલ (સ.અ.વ.)	ડો. ફઝલૂર્રહમાન મદની
૦૬	સીરતે નબવી અને ગેરઈસ્લામી વિચારો	મૌ. અબુલઆસ વહીદી
૦૭	નમાઝ ની સઝાવટ રફયેદૈન	મૌ. મુહમ્મદ ઈસ્માઈલ સામરોદી
૦૮	યા અલ્લાહ મદદ	હાફીઝ સલાહુદ્દીન યુસુફ
૦૯	અહમ દીની અસ્બાક	શૈખ અ.અઝીઝ બિન અબ્દુલ્લાહ બિન બાઝ
૧૦	રોઝાના મસાઈલ	મૌ. મુહમ્મદ ઈકબાલ કીલાની
૧૧	ઝકાતના મસાઈલ	મૌ. મુહમ્મદ ઈકબાલ કીલાની
૧૨	હજ્જ અને ઉમરાહના મસાઈલ	મૌ. મુહમ્મદ ઈકબાલ કીલાની
૧૩	ફઝાઈલે કુર્આન મજીદ (સંક્ષિપ્ત)	મૌ. મુહમ્મદ ઈકબાલ કીલાની
૧૪	દુઆ કે મસાઈલ	મૌ. મુહમ્મદ ઈકબાલ કીલાની
૧૫	ખુશગવાર ઝિંદગી કે ઈસ્લામી ઉસુલ	હાફિઝ મુહમ્મદ ઈસ્હાક ઝાહિદ
૧૬	તફસીર સૂરઃ બકરહ	હાફીઝ સલાહુદ્દીન યુસુફ
૧૭	કલમાએ તૌહીદ કા મઅના...	મુહમ્મદ ઉમેર ટોંકી
૧૮	જિન, જાદુ ઔર બિમારીઆ દૂર કરનેકા ઈલાજ	સઈદ બિન અલી બિન વહફ અલ કહતાની
૧૯	દીન કે તીન અહમ ઉસુલ	શૈખુલ ઈસ્લામ મુહમ્મદ અત્તમીમી
૨૦	એહલે સુન્નત વલ જમાઅત કા અકીદા	શૈખ મુહમ્મદ બિન સાલેહ અલ ઉષૈમીન
૨૧	બેનમાઝી કા અંજામ	શૈખ મુહમ્મદ બિન સાલેહ અલ ઉષૈમીન
૨૨	નબી (સ.અ.વ.) કી નમાઝ	શૈખ અબ્દુલ અઝીઝ બિન અબ્દુલ્લાહ બિન બાઝ રહ.
૨૩	ઈસ્લામ ખાલિસ કયા હૈ?	મુહમ્મદ ઈસ્માઈલ ઝર્તારગર
૨૪	સિરતુન્નબી (સ.અ.વ.) કિવીઝ	અબુ વસીમ અબ્દુર્રહીમ મુહમ્મદી
૨૫	સહીહ ઈસ્લામી અકીદા ઓર ઉસકે મનાફી ઉમૂર	શૈખ અબ્દુલ અઝીઝ બિન અબ્દુલ્લાહ બિન બાઝ રહ.
૨૬	ગૈરૂલ્લાહ સે ફરિયાદ...	શૈખ અબ્દુલ અઝીઝ બિન અબ્દુલ્લાહ બિન બાઝ રહ.
૨૭	જાદૂ ઔર કહાનત કી હૈસિયત	શૈખ અબ્દુલ અઝીઝ બિન અબ્દુલ્લાહ બિન બાઝ રહ.